Digitized in 2006
by
Thrinaina Informatics Ltd, Secunderabad, A.P., India.
(http://www.thrinaina.com)

From the original owned by
Sundarayya Vignana Kendram
and its partner Institutions

as part of the
British Library Endangered Archives Programme
supported by the
Lisbet Rausing Charitable Fund

Except for individual research purpose
any reproduction should be made with
written permission from the

Sundarayya Vignana Kendram,
1-8-1/B/25/A, Bagh Lingampally, Hyderabad - 500 044
Andhra Pradesh, India

COPYRIGHT STATEMENT

The copyright laws of the United States (Title 17, United States Code) and of India (Copyright Act of 1957) govern the making of photocopies or other reproductions of copyrighted material including foreign works under certain conditions. In addition, the United States extends protection to foreign works by means of various international conventions, bilateral agreements, and proclamations.

Under certain conditions specified in the laws, libraries and archives are authorized to furnish a photocopy or other reproduction. One of these specified conditions is that photocopy or reproduction is not to be used for any purpose other than private study, scholarship, or research. If a user makes a request for, or later uses, a photocopy or reproduction for purposes in excess of "fair use," that user may be liable for copyright infringement.

These institutions reserve the right to refuse to accept a copy order if, in their judgment, fulfillment of the order would involve violation of the copyright laws of the United States or India.

అనంతాచార్యులు, కొమాండూరు

సత్యసేనవిజయము

చెన్నపురి, 1929

Record no. 508

Anantācāryulu, Komāṇḍūru

Satyasēnavijayamu

Cennapuri, 1929

Record no. 508

SUNDARAYYA VIGNANA KENDRAM
1-8-1/B/25/A, Bagh Lingampalli
Hyderabad – 500 044, Andhra Pradesh, India

Bibliographic Record Target

అనంతాచార్యులు, కొమాండూరు.

సత్యసేనవిజయము / కొమాండూరు అనంతాచార్యులు గారిచే విరచితము.- చెన్నపురి : వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్, 1929.

80 p. ;17 cm.

Record no. 508

Anantācāryulu, Komāṇḍūru.

Satyasēnavijayamu / Komāṇḍūru Anantācāryulu gāricē viracitamu.- Cennapuri : Vāviḷla Rāmasvāmiśāstrulu aṃḍ Sans, 1929.

80 p. ;17 cm.

Record no. 508

35 mm microfilm
Image placement: IA IIA IB IIB
Date filming began:

సారస్వత నికేతనము

వేటపాలెం

పుస్తకము పేరు సత్యాసేన విజయము

గ్రంధకర్త శ్రీ కొమండూరు అనంతాచార్యులు

పుస్తకము సంఖ్య 26524 వర్గ సంఖ్య

అశ్వనీ ఛారిటబుల్ ట్రస్టు, హైదరాబాద్ వారి సౌజన్యంతో
బైండింగ్ చేయబడినది.

26528

శ్రీరస్తు.

26528

సత్యసేనవిజయము

శ్రీమాన్, కొమాండూరు. అనంతాచార్యులు
గారిచే విరచితము.

503/15

తె.సా. 14
అ. తా - స

26528

చెన్నపురి:

వావిళ్ల. రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్ వారిచేఁ
ప్రకటితము.

1929

All Rights Reserved.

వచనగ్రంథములు.

26528

	ప్రతి 1-కి రూ.	అ.
ఆంధ్ర వచనభాగవతము, ద్వాదశస్కంధములు, శ్రీశతఘంటము వేంకటరంగశాస్త్రికృతము ...	6	8
డిటో 3 వాల్యములు ...	7	0
ఆంధ్రకవిజీవితములు, శ్రీగురుజాడశ్రీరామమూర్తిగారిది	3	8
అయిదుగురు దొంగలకథ ...	0	6
అరేబియన్ నైట్సుకథ ...	1	4
ఈసబునీతికథలు ప్రథమభాగము ...	0	6
డిటో రెండవభాగము ...	0	8
గైక్వారుగారి ఉపన్యాసము ...	0	[illegible]
చార్ దర్వేషుకథలు ...	0	8
తాతాచార్యులకథలు ...	0	6
తెనాలి రామలింగనికథలు ...	0	4
దక్కనుపూర్వకథలు ...	1	8
దశకుమారచరిత్రము, ఎనమచింతల సంజీవరాయశాస్త్రిది	1	8
దేశింగురాజుకథ, జంగంకథ ...	0	6
ద్వాదశోపనిషత్తులు, సంస్కృతమునకు సరియైన తెలుగువచనము ...	3	0
నలచరిత్ర, చిన్నసైజు, పటములతో ...	0	6
నవనాథభక్తులచరిత్ర, శ్రీ బచ్చురామన్నగారిది	2	0
నలుగురు మంత్రులకథ ...	0	4
నీతిచంద్రిక, చిన్నయసూరిది ...	0	6
పరిహాస్యవినోదకథలు ...	0	12
పంచతంత్రము, వచనము, సులభశైలి ...	0	6

శ్రీరస్తు.

26528

సత్యసేనవిజయము.

శ్రీమాన్, కొమాండూరు. అనంతాచార్యులు.
గారిచే విరచితము.

Acc. No.

(Approved by the Text-Book Committee.)

చెన్నపురి:
వావిళ్ల. రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్ వారిచేఁ
బ్రకటితము.
1929.

All Rights Reserved.

26528

Printed at
the 'VAVILLA' PRESS,
MADRAS.—1929.

26528

శ్రీ ర స్తు.

సత్యసేనవిజయము.

ఈ భూమండలమునందుఁ బ్రసిద్ధికెక్కిన పుణ్యానదులలో నొక్కటియగు కృష్ణానదిదాపున విజయవాటికయను పట్టణ మొకటి కలదు. అది బలపరాక్రమ సంపన్నుఁడును ధన్యుఁడు నగు విజయసేనుఁడను రాజుచేఁ బాలింపఁ బడుచుండెను. ఆరాజుతనబలసంపదచేత నెల్ల రాజులను జయించి రాజరాజను బిరుదు వహించి కలావతి యనుసతిం బెండ్లియాడి యామెతో సుఖంబులం దేలుచుండెను. ఆదంపతులకుఁ జిరకాలమునకుఁ దాము నోఁచిననోములపంటయో యనఁ గౌసల్యాదశరథులకు శ్రీరాముఁడు జనించినవిధమున నొకకుమారుఁడు జనియించెను. వారు వానికి సత్యసేనుఁడని నామకరణముచేసి యతిప్రేమముతోఁ బెంచుకొను చుండిరి. ఆకుమారుఁడు నయిదవయేఁటనె చదువవేయఁబడి యెల్లవిద్యలను

క్రమముగాఁ జదివి తల్లిదండ్రులమనసుల నుల్లాసము పెరుగ యౌవనము కలుగునప్పటికి బుద్ధిశాలియై నీతిని బృహస్పతిని బరాక్రమమునఁ గుమారస్వామి నిధైర్యమునఁ బర్వతరాజును గాంభీర్యమున సముద్రుని నీవిని ఖేచరుని విలువిద్యను నరుని మీఱునని యెల్లవారును బొగడఁగా వన్నెవాసి గని వర్తిల్లుచుండెను అది గని విజయసేనమహారాజు వానికిఁ దగిన రూపవతియు గుణవతియు నగుకన్యకను దెచ్చి పెండ్లి కావించి యౌవరాజ్యపట్టమును గట్టెను. అంతట సత్యసేనుఁడు తండ్రియనుమతిని దిగ్విజయము సేయ దండువెడలి యెల్లదిక్కులరాజులను గెలిచి జయలక్ష్మీవిలసితుఁడై తనరాజధాని యగు విజయవాటికకు వచ్చి రాజ్యభారమును నిర్వహించుచుండెను.

ఆకాలమునం దావిజయవాటికకు సమీపమునందలి యొక యగ్రహారమునందు నిగమశర్మ యను బ్రాహ్మణకుమారుఁ డొకఁ డుండెను. వాఁడు చిన్నప్పుడే తల్లిదండ్రులను బోఁగొట్టుకొని తన్నుఁ జేరఁదీసి యాదరించువా రెవ్వరును లేక యిరుగుపొరుగుల నుండెడి తనయీడు పిల్లకాయలు తల్లిదండ్రు

లకు మురిపముఁ జూపుచు వారిచే నెల్లవిషయములందును దక్కువ లేక కాపాడఁబడుచు నుండుటను జూచి యట్టిభాగ్యము తనకు లేకపోయెఁగదా యని చింతించి చుట్టములను జేర మనసొప్పక తెగించి యిల్లు విడిచి బయలుదేఱి యూరూరఁ దిరిపమెత్తి పొట్టపోసికొనుచుఁ దిన్నగా నాలుగు నెలలకుఁ గాశీపట్టణమునకుఁ బోయి యచ్చట వేదవేదాంగాది సమస్త విద్యలయందును బ్రవీణులైన విద్వాంసుల నాశ్రయించి వేదములు చదివి శాస్త్రము లభ్యసించి పురాణములు పరిశీలించి లౌకికధర్మములెల్ల సమర్థముగా నెఱిఁగి సర్వవిషయములందును సిద్ధాంత పూర్వపక్షములు సేయుమార్గములు తెలిసి యంతట స్వదేశమునకు వచ్చుతలంపు జనింప గురువులయనుజ్ఞ గొని యందుండి వెడలి వచ్చువాఁడు మార్గవశమునఁ దటస్థము లయినరాజసంస్థానములందుఁ దా నేర్చిన విద్యలనెల్లఁ బ్రకటించి నూఱుఁబడియాల్గు బహుమతులు గాంచుచుఁ గ్రమముగా విజయవాటికకును వచ్చి పుత్రసహితుఁడగు విజయసేనమహారాజును జూచి నిజవిద్యావిశేషంబున నతని మెప్పించి యంతఁ దన పుట్టుపూర్వోత్తరంబులను దెలియఁజేయఁగా

నతఁడు మిక్కిలి సన్మానించి తనయొద్ద నాస్థానపండితుఁడుగా నుంచుకొనెను.

ఇట్లు నిగమశర్మ విద్వాంసుఁడును రాజునాశ్రయము గలవాఁడునై యుండఁగా నావృత్తాంత మాతని చుట్టములు విని నేనుమామను నేను బావను నేను మఱఁదిని నేను పెదతండ్రి నేను పినతండ్రి నని లేనిపోని సంబంధములు కలుగఁజేసికొని యొక్కొకరుగావచ్చి వాని నాశ్రయించిరి. దీనదశయందు దగ్గఱఁ జేర్పనొల్లనివాని మేనమామయుఁ గూఁతు నిచ్చెదఁ బెండ్లి చేసి కొమ్మని యడుగ వచ్చెను. అప్పుడు నిగమశర్మ తనలో నెల్లచుట్టములును నెల్లకలుములును ధనమే కాని యితరము గాదు. కాఁబట్టి యేవిధముచేతనయినను ధనము నార్జింపవలయు. అట్లార్జించిన ధనమును వెఱ్ఱికోఁతికి శివమెత్తినట్లు విచ్చలవిడిగా వెచ్చపెట్టక మితవ్యయముతోఁ బ్రవర్తించుచుఁ గొంచెము కొంచెముఁ గూడఁబెట్టుకొనవలయును. అట్లు చేయని పక్షమున నెంతవాఁడేని ధనహీనుఁడగును. ధనహీనుఁడు ఘనుఁడయ్యు నల్పుఁడును, పండితుఁడయ్యుఁ బామరుఁడును, కులీనుఁడయ్యుఁ గులహీనుఁడును నగు. ధనవంతుఁ డెట్టివాఁడైనను ఘనుఁడు కులీనుఁడు

పండితుఁడు తగవరి చనవరి తీర్పరియనిపించుకొనును. ఇప్పుడు నేను ధనికుఁడనై నలువురిలోఁ బేరుపెంపు గనివర్తించుటచేతఁ గదా చిన్నప్పుడు నన్నుఁ గన్నెత్తి యయినచూడని బంధువు లందఱు నావారై చేరవచ్చిరి. దీనిం బట్టి "కలిమి కులాలమిండఁడు" అనుసామెత సార్థక మయ్యెను. అని విచారించి యెల్లచుట్టములను గారవించి వారివారికిఁ దగినట్లు ధనసహాయమును జేసి యనిపి మంచిసెబ్బరలు విచారించుకొనువాఁడై యుండఁ జేరినమేనమామ నాదరించి యాతనికూఁతుం బెండ్లియాడి గృహస్థుఁడై గృహస్థాశ్రమధర్మము లెన్నిగల వన్నియుఁ దప్పక నడపుచుఁ జుట్టములలో వన్నెవాసి గని మనుచుండెను.

ఇవ్విధంబున నాస్థానపండితుఁడైన నిగమశర్మ తనగూఢమంత్రియై యొప్ప సత్యసేనుఁడు రాజ్యపరిపాలనము సేయుచుండి యొక్కనాఁడు స్వారి తరలఁగోరి యరుణోదయంబున వినోదపరివారంబు నెల్ల సమ్ముఖమ్మునకు రప్పించుకొని యందులకుఁదగిన వేషము దాల్చి కదము నేర్చినగుఱ్ఱము నెక్కి ముందు వెనుకలను రెండుప్రక్కలను బరిజనులు పరి

వేష్టించి రాఁగాఁ గదలి యొయ్యారము మీర నుత్త
రాభిముఖుఁడై పోవువాఁ డెదుటఁ గృష్ణయొడ్డునఁ
బల్లజడలు వ్రేలాడ జింకతోలు మొలను గ్రాలఁ
బులితోలు మూఁపుల నంటి వెనుకప్రక్క జీరాడ
యోగపట్టె ఱొమ్మున నిగనిగలాడ నాగబెత్తము
పాణిపద్మమున నసియాడ దంతపుఁబావకోళ్లు కాళ్లఁ
దొడిగి యిటునటుఁ దిరుగులాడుచున్న యోగీశ్వరు
నొక్కనిఁ గాంచి గుఱ్ఱమును నిలువరించి తటాలున
నేలకు డిగ్గ నుఱికి చయ్యన నయ్యోగీశ్వరునిఁ జేర
నరిగి యాయనయడుగులకు నెఱఁగెను అతఁడును
గడుసంభ్రమమున వానిని రెండు చేతులతోను
గ్రుచ్చియెత్తి దీర్ఘాయుష్మంతుఁడవు గమ్మని దీవించి
నీవెవరు నన్నేల మ్రొక్కితివి చెప్పుమని యడుగ
నారాజకుమారుఁ డతని కిట్లనియె.

స్వామీ! నేనీవిజయవాటిక నేలెడు విజయసేన
మహారాజకొడుకను. నాపేరు సత్యసేనుఁ డందురు.
స్వారితిరుగఁబోఁ గోరి నేడు ప్రొద్దున వీడువెడలితి.
వెడలినవేళ యెట్టిదో కాని పట్టణపుగవను దాఁటఁ
గానె పరమపుణ్యు లగుమీదర్శన మాయెను.
అగుడును మీపాదసేవ చేయుతలఁపున నిటవచ్చితి.

అదిగో నాదగుపరివార మంతయు బాటవెంబడి
నిలువఁ బడియున్నది. అనిపరివారమును జూపి
చేతులు గట్టుకొని నిలిచి స్వామీ! నావృత్తాంతమం
తయు విన్నవించితి. ఇంక మీరెవరో మీనివాస
స్థానమెయ్యదియో యిప్పు డెచ్చటికిఁబోవుచు నిచ్చ
టికి వేంచేసితిరో నే వినఁదగుదునేని యానతిండు.
అనుటయు నాయోగీశ్వరుఁడు సత్యసేనా వినుము.
మంచుకొండ దగ్గఱ నొకసిద్ధాశ్రమము నాయునికి
పట్టు. వలసినప్పు డీయోగవాగలు పదంబులఁదొడిగి
మింటితెరువున నెల్లయెడలఁ జరించుచుందుదు. అది
కారణముగా నందలిసిద్ధులు లోకసంచరిష్ణు వని
నాకుఁ బేరు వెట్టిరి. ఈలోకమునందు నేను జూడని
దీవులు సముద్రములు నదులు పట్టణములు పల్లెలు
తీర్థములు క్షేత్రములు కొండ లడవులు మొదల
గునవి యేవియు లేవు. ఒక్కొక్కసమయమున నాకాశ
మార్గమున సముద్రముమీఁదుగాఁ బోవునపుడు
తామ్రపర్ణము నాగము సౌమ్యము కశేరుమంతము
మొదలు గాఁగలదీవులందు డిగ్గి యాయాయెడలఁ
జూడఁదగిన వినోదముల నెల్లఁ జూచి మోదము
నొందుచుందు. నేఁడు సేతువుదర్శింప నీమార్గమునఁ

బోవుచు నీపుణ్య నదిని గని యిందుస్నానముసేయ
నిటడిగ్గితి. స్నానమొనర్చితి. ఇఁక నిందుండి గదలి
శ్రీరంగము మొదలయిన పుణ్యక్షేత్రముల సేవించు
చుఁ గావేరిలోనగు పుణ్యనదుల నీరాడుచు రామే
శ్వరమునకు జనియాఘట్టమునందు సముద్రస్నానము
చేసి సేతువుదర్శించి ప్రొద్దుగ్రుంకునప్పటికి నాయునికి
పట్టు చేరుదు. ఇది నావృత్తాంతము. నీవు రాచబిడ్డఁ
డవై యుండి యీయల్పపరివారముతో నపివాఱు
తిరుగఁ బోవుట యనుచితము. రాజగువాఁడు రక్ష
కసేన నెప్పుడు నేమఱక వెంబడినుంచుకొని యుండ
వలయు. దాని మాని పట్టణము వెలువడుట మేర
గాదు. అట్లు వెలువడునెడ మేలుగనరాదు. కొడుకు
నేనియు నమ్మి చరింపరాదు. చేతికత్తినెప్పుడు నేమఱ
రాదు. ఎచ్చరికతప్పి మెలఁగరాదు. గుప్తమంత్రు
లగు మంత్రులతోడంగూడి రాజ్యతంత్రంబు నడప
వలయు. గూఢచారులవలనఁ బరమహీపాలురమర్మ
ముల సదా యరయుచుండవలయు. తనమర్మమొరు
లకుఁ దెలియరాక మెలఁగవలయు. సామదానభేద
దండములనియెడి చతురుపాయములనుదఱియెఱిఁగి
ప్రయోగింపవలయు. సహాయము సాధనోపాయము

దేశకాలవిభాగము విపత్తిప్రతీకారము కార్యసిద్ధియ
ను పంచాంగముల నెఱిఁగియుండవలయు. స్వామి
అమాత్యుఁడు మొదలుగాఁగల సప్తాంగములను గా
పాడుకోవలయు. సంధి విగ్రహము యానము ఆస
నము ద్వైధీభావము సమాశ్రయము అనెడిషడ్గుణం
బుల నాశ్రయింపవలయు. స్త్రీ ద్యూతము మృగయ
పానము వాక్పారుష్యము దండపారుష్యము నిరర్థక
ధనవ్యయము అను సప్తవ్యసనములను దగులక, ఉ
త్సాహప్రభుమంత్ర శక్తులు గలిగి, పుణ్యపాపంబుల
నరయుచు బుద్ధిమంతుఁడై రాజు రాజ్యపరిపాలనము
సేయవలయు నీవువినీతవర్తనుఁడవగుటంజేసియింత
చెప్పవలసె. ఇఁక బోయివచ్చెద. అనిన విని సత్య
సేనుఁడత్యర్థభయభక్తులు గనంబడ మరల నమస్క
రించి యోగీంద్రా వీఁడు చిన్ననాఁటనుండియుఁ దమ
బోఁటిపెద్దలసేవ చేయుటయందుఁ బనుపడినవాఁడు
కనుకను దేవరవారు దాసుని ననుగ్రహింపఁజిత్తగిం
చితిరి గనుకను జనవు మెఱసి యొక్కటి యడుగఁ
దలంచినవాఁడు. దేవరవారి ద్వీపాంతరయాత్రల
యందు దివ్యచిత్తమునకు నేదివి రమణీయతమంబై
తోఁచెనో యేదీవియందు వింతలు మెండో యెచ్చట

విచ్చలవిడిగా దిరుగవచ్చునో యేదీవియందలిజనులు పరదేశజనులను బ్రీతితో నాదరింతురో యానతియ్య నవధరింపుఁడు. అనిన విని యోగీశ్వరుం డిట్లనియె.

రాజకుమారా నాయందలిప్రీతివిశ్వాసములచేత నీవడుగుచున్నావు గావున నేది యడిగినను దాఁపక చెప్పను నేనును సిద్ధముగ నున్నాను. వినుము. నేను జూచినదీవులన్నిటను వన్నెకెక్కినది రమణక ద్వీపము. అది యీజంబూద్వీపమునకుఁ బశ్చిమమున బహుయోజనముల దూరమునం దున్నది. దానిఁజూడఁ గోరువారు మాలిమిశాస్త్రమునందుఁ బ్రవీణు లగునోడవాండ్రసహాయమునఁ బోవుదురు. ఆదీవికిఁ బోవునెడ దేహాయాసమును ధనవ్యయమును మిక్కుటము. నీవడుగుటచూడఁగా నాదీవికిఁ బోవుతలఁపు గలయట్లు తోఁచుచున్నది. తగుసహాయము లేక ప్రయాణము చేయఁబోయెదవుసుమీ. అని చెప్పియతనివీడ్కొని యాహి పరమేశ్వరా యనియాకాశమార్గమున నయ్యోగీశ్వరుఁడు దక్షిణాభిముఖుఁడై చనియెను.

అంతట సత్యసేనుఁడుప్రొద్దెక్కెనని స్వారిపోవుట మాని యా నదీతీరమునం దె కొంతసేపు విహరించి

మరలి పురంబుప్రవేశించి పరిజనంబులనెల్లఁదమతమ యునికిపట్లకుఁ బో సెలవిచ్చి తాను దనయేకాంత మందిరముఁజేరి పెద్దలనాఁటనుండి యోడబేరము చేయువాడుకగల యాప్తమిత్రుని ధనగుప్తుఁ డను వైశ్యపుత్రునిఁ బిలిపించి వానితోఁ గృష్ణయొడ్డున యోగీశ్వరునిఁజూచుటయు నతనితోఁ దాను మాటలాడుటయు నతఁడు తనకు జెప్పినద్వీపాంతరవృత్తాంతమును దెలియఁజెప్పి, మిత్రుఁడా యిప్పుడారమణక ద్వీపమునకుఁ బోయి రావలెనను కోరికగలిగి యున్నది. నీవు పిన్ననాటనుండి యోడపయనములు చేసి గడితేఱినవాఁడవుగనుక నీవీకోరికఁ దీర్చుకొనఁ దోడుపడవలయు. అనఁగా నావైశ్యోత్తముఁడు తనలోఁ దాను గొంచెము యోచించి, రాజకుమారునితో మిత్రమా నావయాత్ర నీబోఁటిరాజపుత్రులకుఁ గొఱగాదు. రాజపుత్రులకె యననేల, మావంటివర్తకులకును మేలుగాదు. ధనార్జనాసక్తులయి మా పెద్దలావర్తకముతలపెట్టి యోడపయనములు చేసి బహుపర్యాయములు ప్రాణసంశయదశను బొందిరి. అట్లు పెండ్లాముబిడ్డలను జుట్టప్రక్కములను దిగ విడిచి ప్రాణములకుఁ దెగించి నావ

యాత్ర చేసి ధనము సంపాదించుటకంటెఁ గలగొలఁది నింటిపట్టున నుండి చేసికొను వ్యాపారముల వలని లాభమే చాలు నని నేనిప్పు డది మానుకొంటిని. కనుక నాగర్భశ్రీమంతుఁడవు నీ వెక్కడ నావ యాత్ర యెక్కడ. దేసలద్రిమ్మరి యగు జోగిమాటలు విని కానరాని దీవులఁ గనఁబోవఁ గోరుట పాటి కాదు: నీటిమీఁదఁబోవునప్పుడు కలుగు నిడుము లిన్ని యన్ని యనరాదు. ఇంచుక సుడిగాలి గొట్టినను జాలు నోడ యడుగుఁబట్టు. కాఁబట్టి యీ ప్రయత్నము క్షేమకరము కాదు. ఇదిగాక యిప్పుడు నీ భార్య పూర్ణగర్భిణి. గర్భిణీపతులు పరదేశవాసము చేయరాదని పెద్దలు చెప్పుదురు. శతవృద్ధులు తల్లిదండ్రులు. కనఁ బ్రొద్దులై యున్న పెండ్లామును మూఁడుకాళ్ల ముదుసళ్లను దల్లిదండ్రులను దిగవిడిచి రాజ్యమును బరాధీనముఁ జేసి సముద్రముమీఁదఁ బోవుటకు నే నొడంబడనేర. ఇందు మీఁద నీ యిష్టము. అని ధనగుప్తుఁడు హితబోధము చేయఁగా నది మనసున కెక్కక సత్యసేనుఁడు వానితో నిట్లనియె.

చెలికాఁడా! నీ వేమో బుద్ధిమంతుఁడ వని, అందును నావయాత్రలు చేసి యందుల మంచిసెబ్బరలు

తెలిసినవాఁడ వని, దానికిఁ దగినయుపాయము చెప్పి ప్రయాణము తూఁగింతు వని నమ్మి నా యభిప్రాయము నీతోఁ జెప్పుకొన్నందుకు నీవు లేనిపోని బాదరాయణ సంబంధములు కల్పించి యడ్డువాటు మాటలాడఁ జొచ్చితివి. ఇది నీకు మేరగాదు. తోఁచినం దగు యోచన చెప్పుము. తోఁచకున్న నోరుమూసికొని యూరకుండుము. అనఁగా ధనగుప్తుఁడు తన హితవచనములు బూడిదలో హోమమువలె సత్యసేనునెడ నిరర్థకము లగుటకు విచారపడుచు నెయ్యుఁడా! బాదరాయణసంబంధ మన నేమి, అట్టి సంబంధమును నే నిప్పుడు దేనికిఁ గల్పించితిని జెప్పుమనుటయు సత్యసేనుఁ డిట్లనియె.

ఒకానొక గ్రామమునందు అతిథిపూజ చేయుటయె వ్రతముగాఁ గాఁపురము చేయుచున్నట్టి బ్రాహ్మణుఁ డొకఁడు గలఁడు. అతనికిఁ బతివ్రతయు ననువ్రతయు నగు భార్య గలదు. ఆదంపతులు కాఁపురము సేయు నింటిముందర నొక రేగుమ్రాను గలదు. ఆమ్రాను ప్రోడిగాఁ బెరిగి నలుప్రక్కలఁ గొమ్మలు వ్యాపించి యాదారిని వచ్చువారికిని బోవువారికిని వలసినంత నీడ యిచ్చుచుండెను. అది గని యాబ్రాహ్మణుఁడు శ్రమనొంది

వచ్చునట్టి బాటసారులకుఁ గూర్చుండను బరుండను ననువుగా నరుఁగు వేయించి మధ్యాహ్న వేళ నాయరుఁగుపై వచ్చికూర్చున్న బ్రాహ్మణులకు నన్నమునీళ్లు నిచ్చుచుండును.ఇట్లుండఁగా నొకబ్రాహ్మణుఁడు దేశయాత్ర చేయనిచ్ఛగల వాఁడయి రేఁగుమ్రాని చెక్కలతోఁ జక్రముసు చేయించి వానితో నొకబండి యమర్చుకొని దానిపై నెక్కి దేశ సంచారము చేయుచువచ్చువాఁడొక్కనాఁడీయూరికివచ్చి రేఁగుమ్రానిని దానినీడను విశ్రమింప ననువుగా వేసియున్న యరుఁగును దానికెదుటనుండు బ్రాహ్మణగృహమును జూచి యచ్చట బండి నిలిపి యాచెట్టునకు బండియెద్దులను గట్టివేసి తానా యరుగుమీఁద నుత్తరీయము పఱచి పండుకొని నారాయణస్మరణ సేయుచునుండెను.

ఆసమయమందు ఇంటిబ్రాహ్మణుఁ డెక్కడికో పోయి వచ్చుచు నింటిముందరి రేఁగుచెట్టునీడ నరుఁగుపైఁ బండుకొనియున్న బ్రాహ్మణునిఁ జూచి యిల్లు సొచ్చి చెంబుతో నీళ్లుగొనివచ్చి కాలు సేతులుగడుగుకొమ్మని దాహమునకు మంచినీళ్లు కావలెనా యని యడుగఁగా నతఁడు దప్పికేమిగాని మిక్కిలియాఁకలి

యగుచున్నది యన్నమే కావలయు ననెను. అప్పుడాయింటి బ్రాహ్మణుని సంభ్రమముచూచి యెవరింత తొందరతో నుపచరింపఁదగిన చుట్టములని యాతని భార్య తలవాకిటవచ్చి నిలుచుండఁగా నామెతో నేమే యీయన మిక్కిలి యగ్గిదాఁకియున్నాఁడు వంటయయినదా యని యడిగెను. ఆమె యావచ్చిన వాఁ డెవఁడో తనపెనిమిటి కాప్తబంధువని యెంచి వంటయయినది స్నానము చేయుఁడని చెప్పి యతఁడు స్నానమునకుఁ బోఁగానే పరదేశబ్రాహ్మణునిఁ జూచి యన్నా! నీవును లే, జాగుచేయక యనుష్ఠానము తీర్చుకొనిరా, అని మందలించెను. ఆమాట విని యింటివాఁ డావచ్చినబ్రాహ్మణుఁడు తనభార్య పుట్టినింటిపాఁగెము వాఁ డనుకొని మఱింతయుపచారపు మాటలు చెప్పి యాదరించి పొత్తున భోజనము సేయించెను. ఈసంచు తెలిసి యతిథియయినబ్రాహ్మణుఁడు వీరు కవుఁ డెఱుఁగని దంపతులు. వీరియింటఁ గొన్నాళ్లుండుదుగాకయని నాఁడుమొదలు ప్రతిదినమును బ్రొద్దున లేచి యాయూరి వెంబడికంచెలో నెద్దులను మేయఁదోలి తాను యథావిధిగా స్నానసంధ్యావందనాదులుచేసికొని వేళతప్పక భోజనము

చేసి 'ఇంటికంటె గుడిపదిలము' అన్నట్లు హాయిగాఁ
గాలము గడుపుచుండెను.

ఇట్లు నెమ్మదిగా నాలు నెలలు జరగినంతట నొక
నాఁటిరాత్రి భోజనమై పండుకొన్న పిమ్మట నాయింటి
బ్రాహ్మణుఁడు భార్యతో మనయింటికివచ్చియుండు
చుట్ట మెవరు. ఇతఁ డిచ్చటి కేమిపని గలిగివచ్చెను.
నీకతఁ డేమికావలెను. చుట్ట మనివచ్చిన రెన్నాళ్లో
మూన్నాళ్లుండుట సహజము. అంతకు మించినఁ బది
దినములుండవచ్చునుగాని, నెలలతరబడి నిన్నాళ్లుం
డఁదగునా. అతఁడొక వేళ నింగితజ్ఞానము లేకయున్న
ను నీవు తగినమాటలు చెప్పి పంపివేయరాదా.
ఎన్నాళ్లని యొకనిని మేపవచ్చును. అని నిష్ఠురము
లాడఁగా, ఆమె యిది యేమి పాపము. ఆతఁడెవరో
ఎక్కడికివచ్చెనో నాకేమి తెలియును. వచ్చినప్పటి
నుండి యాతని నెంతోప్రేమతో మీరు విచారించు
చుండుటఁ బట్టి మీకుఁ గావలసినబంధువని యెంచి
నేను నడుగులకు మడుఁగులొత్తుచుంటిని. అంతే
గాక తేరగాఁడని తెలిసియున్న నాఁడేపొమ్మని చెప్పి
యుండనా యనెను. అందుల కతఁడు నేను బోలము
పోయివచ్చునంతలోఁ బెద్దయింటికి బిడ్డనిచ్చిన వాని

వలె మనవాకిటిముందర బండియెద్దులతోడఁ గాళ్లు
సాఁచికొని పండుకొని నారాయణస్మరణ చేయుచుం
డెను. బండిని నతనిని జూచి యెవఁడో నీపుట్టినింటి
పాఁగెమువాఁ డనుకొని నే నంతతత్తరపాటుతో
మెలఁగితిని. నీవు నంతమాత్రమున జేలుపోయితివి.
అయిన దాయెను. గతజలసేతుబంధనమువలన నేమి
ప్రయోజనము. తెల్లవాఱిలేచుచునే యాతేరగాని
నిఁకమాయింటనుండ వల్లపడదు పొమ్మని చెప్పెదను.
అనఁగా నామె యదియొకర్తవ్యమని పలికెను. ఇట్లా
దంపతులు కలయఁబలుకుకొనుచున్న మాటలు తల
వాకిట పంచలోఁ బండుకొనియున్న యాత్రిమ్మరుఁ
బోతు వినివేగిలేచి వెడలవలసినదే యని నిశ్చయిం
చుకొనెను.

ఇంటిబ్రాహ్మణుఁడు తూర్పు తెల్లవాఱఁగానే
పడుకవిడిచి లేచి తలవాకిటికివచ్చి యాబ్రాహ్మణుఁ
డెక్కడనని చూచునపుడువాఁడంతకుమునుపే నిద్ర
లేచి బయలుదేఱి పోవుటకై యెద్దులను బండికిఁ
గట్టుచుండెను. అది గని యయ్యా నీవెవరు. ఇన్నా
ళ్లదాఁక నేసంబంధమునుబట్టి మాయింటనుంటివి.
ఇప్పుడేల మాతోఁ జెప్పకయే బండికట్టుకొని కదలు

చున్నావు అని యడుగఁగా, నతఁడు *"శ్లో. అస్మాకం బదరీచక్రం యుష్మాకం బదరీతరుః, బాదరాయణ సంబంధం యూయం యూయం వయం వయం" అనుపద్యముఁ జెప్పుచు బండిని కదలించెను. అదివిని బ్రాహ్మణుఁ డౌరా సంబంధమా యనిముక్కు మీఁద వ్రేలు పెట్టుకొనెను. కనుక నీవును నట్లే నాప్రయాణమునకు నాభార్య గర్భముధరించుటతోడను, తల్లి దండ్రులు ముదిరినవారగుటతోను సంబంధము కల్పించి పలికితివి. తోడిమంతన మింతే చాలు. పోయి రమ్మని ధనగుప్తునిఁ బంపివేసి సత్యసేనుఁడు తనలో నిట్లు వితర్కించెను.

పురుషుఁడగువాఁ డేదియే నొకపనికిఁ బ్రయత్నించునపుడు తనమనోబుద్ధులకు సరియని తోఁచినదానిని మానక చేయవలయు. లేదా మిక్కిలి పెద్దలయినవారితో నాలోచన చేసియైనఁ జేయవలయు. అంతే కాని తనకు మిత్రులని సామాన్యులతో నాలోచించి చేయఁ బూనరాదు. ఇది యెఱఁగియు సహజభీరువగు నూరజునితోఁ గార్యాలోచనంబు నేయఁ

* 'నాది రేఁగుమ్రానిచక్రము నీది రేఁగుమ్రాను. రేఁగునకు రేఁగునకు సంబంధము. మీరుమీరే మేముమేమే' అనియర్థము.

బోయిరి. ఇది తెగువరులగు నాబోఁటి రాజకుమారులకుఁదగదు. కనుక నాకు వీనితోడియాలోచన మవాచికము. అని వితర్కించి తనకు ననుకూలముగా నాలోచనచెప్పెడిబుద్ధిమంతులతో విచారించి వారితోడుపాటువలనఁ గృష్ణానదిరేవునకు నొక్కయానపాత్రముఁ దెప్పించి యందుఁబదుగురకు సంవత్సరకాలమునకుఁ జాలునంతవస్తుసంభారములు సేర్చిజ్యోతిష్యులవలన బ్రయాణమునకుఁ దగిన సుముహూర్తమును నిర్ణయించుకొని ప్రయాణము రేపనఁగాఁ దనకుగూఢమంత్రియగు నిగమశర్మని నగరికి రప్పించి యతనికి నిజోద్యమం బెఱిఁగించెను. అతఁ డంతకుమునుపే యీవృత్తాంతము ధనగుప్తునివలన వినియున్నవాఁడు గావున వానిమాటకు విరుద్ధముగా నేమియుఁ జెప్పఁబోక హితమును బథ్యమునుగా నొకటి రెండుమాటలు చెప్పి ప్రవాసపుఁ బట్టున నొంటిగాఁజిక్కినప్పుడు మఱవక నడపఁదగిన పనులు నాలుగు గలవు. వానిఁ జెప్పెదఁ జిత్తగింపుము. అని "శ్లో. భోజనే వాయసబలిం శయనే హస్తతాడనమ్, రాత్రౌ జాగరణం కుర్యాత్ ప్రథమం కోప ముత్సృజేత్." అనఁగా భోజనము

చేయునపుడు కాకికిఁ గొంచె మన్నము వేయవ లెను. పండుకోఁ బోవునపుడు పానుపును దట్టి మఱి పండుకోవలెను. రాత్రి కాలమునందు జాగారము చేయవలెను. మొట్టమొదట వచ్చినకోపము నణఁప వలెను అని భావము. కనుక ఈనాలుగుమాటలను మఱవక వర్తింపు మని బోధించి, ఆపద్యము నొక తాటియాకుచీటిలో వ్రాసియిచ్చి పోయిరమ్ము వే వేగ పునర్దర్శన మిమ్ము. అని పెక్కులు దీవనలిచ్చి చనియెను. అంతట సత్యసేనుఁ డంతఃపురమునకుఁ జని భార్యను గని ప్రయాణవృత్తాంతము నెఱిఁ గించి యాకాంత చింతాక్రాంతయై మొగము వెల వెలఁ బాఱఁగా నిట్టూర్పుపుచ్చినం గనుంగొని, ప్రే యసీ!యాయాసపడకు. నేను బోఁగోరినదీవి యెంతో దవ్వుగాదు. గాలి సరిగా వీచునెడ నెనిమిదిదినముల పయనము. అందు మనము చూచి యెఱుఁగని పలుదెఱఁగుల వింతవస్తువులు గలవన విని యవి గొని వచ్చి నీకిచ్చుతలంపున నైనపయనము గాని యిది వేఱుగాదు. నీవు దిగులొందక నిబ్బరము గై కొని నారాక నిరీక్షించుచు నుండుము. నేను నెల దినములలోపలనె వచ్చెదను. అని తాళఁబలికి యొ

ప్పించి యారాత్రి వేగుటయు నల్లనఁ దలిదండ్రులం జేరి వారితో నిజము చెప్పక యోడవర్తకులు కొందఱు కృష్ణాసాగరసంగమస్థానమునందు ద్వీపాం తరవస్తువులను దీసికొనివచ్చి యమ్ముచున్నారఁట.ఆ వస్తువులు మిక్కిలి యపురూపము లఁట వానిఁ గొన్నిటి గొనివచ్చి మనవస్తుశాలలో నుంచిన బాగుగా నుండునని తోఁచుచున్నది. కనుక నేనచ్చ టికిఁ బోయి వచ్చెదనని చెప్పి వారియనుజ్ఞయుఁ బడసి, ఆనంతరము కొలువుకూటమునకుఁ బోయి పెద్దమంత్రిని రప్పించి యతనికిఁ జెప్పవలయుమాట లెల్లఁ జెప్పి తాను వచ్చునంతకు రాజకార్యములు నిర్వహింప నొప్పించి, రాజముద్ర యిచ్చి, యత నిని వీడ్కొని, సర్వసంగపరిత్యాగియయిన యోగి వలె నెల్లతొడుసులనుబాసి యాప్తులును దానును జ్యోతిష్కులు నిర్ణయించిన శుభముహూర్తమున నిల్లు వెలువడి తసపరిచారకులు వెంబడింపఁగాఁ గృ ష్ణానది రేవునకుఁ జని యోడయెక్కి నావఁ గదలింప నావికునకు నుత్తరువు చేసె. వాఁడును లంగరెత్తి యానపాత్రముఁ గదలించికొనిపోయి యెల్లగా సముద్రమునఁ జొనిపి తీరమునకు సమీపముగానే

నడపుకొనిపోవుచుండ, సత్యసేనుఁడు కరవాకబడిం బట్టణములుఁ బల్లెలు తోఁపులు లోనగునవి చాలుగాఁ గానరాఁగా వాని తీరుగని హర్షించుచుఁ గొంత దూరము చని యంతటఁ గర్ణధారుఁడు చాఁపలెత్తి యాదారిఁ దప్పించి సముద్రమధ్యంబునకుఁ గొని పోవ నందు సాయంప్రాతరవసరంబుల సూర్యకిరణంబులు ప్రసరించుటచే మున్నీటినీటఁ గనుపట్టు పలువన్నెలకాంతులఁ గన్నులారఁగాంచి వినోదించుచు, నడుమనడుమ నోడ కిరుప్రక్కలఁ గానవచ్చు పగడంపుఁదీఁగ ప్రోగులం జూచి వాని పుట్టు పూర్వోత్తరములు నావికు నడిగి తెలిసికొని యబ్బురపడుచు, అప్పుడప్పు డుప్పరం బెగసి దిగంబడు గొప్పగొప్ప చేపల నాలోకించి తోడివారలకు వానియెగయు తీరు చూపి ముచ్చటించుచు, పట్టపగటి వేళ నెండ గాయుపట్లను మబ్బుగమ్మి నీడగలచోట్లను గడలినీరు గానవచ్చుసౌరు గని యుల్లసిల్లుచు, బహుయోజనములదూరము సాగి చనువాఁడోడ వానితోడి సల్లాపంబులవలనను సముద్రమునఁ దోఁచువింతచిన్నెలవలనను ప్రొద్దుగ్రుంకుటయుఁ బ్రొద్దుపొడుచుటయు నెఱుఁగక యెనిమిది దినములు గడపెను.

ఇట్లు నిశ్శంకముగాఁ జనుచుండఁ దొమ్మిదవనాఁటి సూర్యోదయసమయమునకకస్మాత్తుగా నలుప్రక్కలఁ జీఁకట్లు క్రమ్మునట్లు మబ్బు గ్రమ్మియుఱుములు మెఱుములు హెచ్చ నిరంతధారమై వాన కురియసాగెను. అందులకు జంకి నావికుఁడు చాఁపలు దించి లంగరు వైచి నావను నిలిపెను. అంతట నావానకుఁ దోడు కొండలనేనియుఁ బెల్లగిలం జేయఁజాలునట్టి యోరు గాలియొకటిపుట్టి నావ నుఱ్ఱట్లూఁగింపఁగా నందలి జనులు దిగులుపడి తమవారినెల్లఁ దలఁచుకొని దుఃఖింపసాగిరి. ఓడవాఁడు వారికి ధైర్యము చెప్పుచుఁ దనసామర్థ్యముకొలఁది నోడను నిలువఁబట్టెనుగాని యది యాగాలివేగమునకు నిలక నొందక సుడిగుండమునఁ దగులువడినపుట్టివలె గిరగిరదిరిగి లంగరు పెల్లగిల్లఁగా నొక్కప్రక్కకొఱగి నీరు లోపలఁ జొచ్చుటయు లుడింగని మునింగెను.

అప్పుడు నావికునితోడ నావలోనిజను లందఱు నీటఁగలసిపోఁగా నాయుశ్శేషముకలిమిని సత్యసేనుడును వాని సేవకులలో నొకఁడును మాత్రము తలాయొకత్రెడ్డు చిక్కఁగా వాని నాధారముచేసికొని యామహాసముద్రమధ్యమునందు మునుఁగుచుఁదేలు

చునలయుచుండిరి. అంతఁ గొంత సేపటికి మబ్బువిరిసి గాలియణఁగి దిక్కులు తెలివి వహింపఁగా సముద్రమును క్షోభము తగ్గి సౌమ్యభావమునొందెను. అంతట సేవకుఁడు మెల్లగానీఁదుకొనుచు నిటునటు మెలఁగువాఁడు కొంతదూరమునఁ దనయట్లతేలియాడుచున్న యేలినవానిం గని యతనితోఁ జేరుకొనెను. అట్లు సన్నిహితులయినయయ్యిరువురు నొండొరులఁ జూచుకొని దుఃఖించి కుడిచికూర్చుండి యుండఁ జాలక యాప్తుడగు ధనగుప్తునిమాటలఁ బెడచెవుల నిడి యీకడలిఁ బడి మడియఁబాలైతిమి. ఆలుబిడ్డలను జుట్టపక్కములను నెడఁబాసితిమి. మనము యిట్లయితి మందమా మనతోడిసాంగత్యదోషము చేతఁ బరమసాధువు లగుమిత్రు లనేకులు ప్రాణములు కోలుపోయిరి. ఏలయీయాత్రకుఁబూనితిమి. పూనినవారము మనయంతమనము రాక యూరివారినేల పిలుచుకొనివచ్చితిమి. వచ్చినమాత్రముచేత నేనడుమంత్రమునసీపాడుగాలివానయొకటి రావలెనా. వచ్చినను దేలిపోవరాదా. ఓడతోడనోడవాఁడును నీటఁగలియ, అయినవారెల్లఁ దల్లడిల్లి పొలియ, దిక్కు దెలియక పెనుగడలినడుమఁ జిక్కుకొన్న మన

కింక నేది దిక్కు అని బహువిధములఁ దలపోసి తలపోసి కడకు నోగో బాగో వచ్చునది రాకమానదు. దీనికై చింతిల్లుట నిరర్థకము. ఇఁక నెట్లును మరణము తప్పదు. అని మనసు గట్టిచేసికొని పరమార్థచింతగలవారై శరధిశయనుం డగుపుండరీకనయనునిం బ్రార్థించుచుం దేలియాడుచుండిరి. అప్పుడు దైవికముగా నొకయోడ యాదారిఁబట్టిపోవుచు వారికిఁ గనఁబడెను. దానిగని వారు దవానల మధ్యమునఁ దగులుకొని యాకస్మికముగా నొదవినవఱద నీరుగన్నవారి యట్లుల్లసిల్లి, ఓనావికోత్తమా, యీమహాసముద్రమునందుఁ గాలి జాలిఁబడియెడు మమ్ముఁ గావు మని మొఱయిడసాగిరి. ఆయోడవాఁడును వీరిని.గని కనికరించి చేరువకు నోడగొనివచ్చి యల్లన దాన నెక్కించుకొని పెద్దతడవు నీటఁబడి తేలుచున్న కారణంబున వడవడ వడఁకుచున్న యయ్యిరువురకు మేనితడిఁ దుడిచి పొడిబట్టలు గట్టనిచ్చి జమిలినేఁతదుప్పట్లుగప్పి తగిన యాహారవస్తువులిచ్చి యాఁకలిదీర్చి యందుండి కదలిపోవుచు సత్యసేన మహారాజు వృత్తాంతమంతయు సవిస్తరముగా నడిగి తెలిసికొని మఱింతమక్కువ పెరుగఁ దన నావలోని

వర్తకులవలనఁ గొంతధనము సయిత మతని కిప్పించి, ఓమహారాజా! చింతిల్లకుము. ఎంతవారి కేనియు దైవికంబుగాఁ దొడరిన యిడుమలంబడక తప్పించుకొనఁ దరము కాదు. తొల్లి పాండవులు మహనీయులయ్యు బడరానిపాట్లుబడి రనవినమా. నలమహారాజు చక్రవర్తియయ్యు భార్యాపుత్త్రులనెడఁబాసి గాసింబడె ననుమాట యప్రసిద్ధమా. మఱియు నెందఱో పొందరాని యిడుమలఁబొంది రనుకథ లెల్లఁ గల్లలా. వారెల్లమరల మేలుగని వెలయరా. అవియన్నియుఁ దలఁచి వచ్చినయాపద దొలఁగెను గానఁ జింతదక్కుము. దరిఁజేరి యింటిదారిఁ ద్రొక్కి చనుము. ఇప్పటికి దేవుఁడు నినుఁ గరుణించెను. ఇదె పశ్చిమసముద్రము దఱియవచ్చితిమి. ఈసముద్రతీరమునందు నావనుండిదిగి మెఁరకదారిని గ్రమముగా స్వదేశమునకుఁ బోవచ్చును. అనియిట్లు దుఃఖోపశమనంబులగు మాటలు చెప్పుచు నా నావికుఁడు సింధునదీ ప్రాంతదేశంబునకు వచ్చి యచ్చట నొక్క రేవున సేవకసహితంబుగా సత్యసేనుని డించి చనియెను.

ఇట్లు సత్యసేనుఁడు తన సేవకునితోడ సముద్రమున మునుఁగక దరిఁజేరి తోడివారు మున్నిటిపా

లవుటకుఁ గొంత చింతిల్లి యల్లనఁ దెలివి తెచ్చుకొని యిల్లు తరలినది మొదలు సందిట వ్రేలుచున్న కరవాలును బరిజనుండును దోడుగా నందుండి కదలి యచ్చటికిఁ గూఁతవేటు దూరమునఁగానవచ్చుచున్న యూరికి నరిగి యందొక్క పేదరాలు పెద్దమ్మయిల్లు గని యందుఁ జొచ్చి, అవ్వా! యీయూరఁ బూఁటకూలికి వండిపెట్టువా రెవ్వరైనఁ గలరాయని యడిగెను. అడుగఁగానే యాపెద్దమ్మ తద్దయు సంతోషించి నాయనా! మీ రేమి యోడబేరులా, రండు కూర్చుండుఁడు. ఇది యోడరేవుచేరువ నుండెడి యూరు గనుక నిందుఁ బూఁటకూళ్లమ్మ లెందఱో యున్నారు. ఒకరి యింటికి వచ్చినవారు మఱియొకరి యింటికిఁబోఁగూడదు. పోయినను వారు తొలుతటి యింటికే పొమ్మందురు. మీరుతొలుత నాయింటికి వచ్చితిరి గనుక నేనే మీకు వండిపెట్టవలెను. అయిన నొకవిశేషము కలదు. ఇతరులు తమయిండ్లకు వచ్చువారి కలిమిబలుములు విచారించి వారివారి యోగ్యతకుఁ దగినట్టు కూలిపుచ్చుకొని యన్నము పెట్టుదురు. నేనట్టిదానను గాను. కలవాఁడుగాని లేనివాఁడుగాని పూఁటకు మాడయియ్యక నే నన్నము పెట్టను. అయి.

నట్టుపోయినట్టు ఉప్పుచప్పఁగాఁ జేసి పెట్టను నాచేతఁ గాదు. కనుక, ఎవ్వరేని గొప్పవారే నాయిల్లు వెదకుకొనివత్తురు. వారికిఁ దగినట్లు నేనును రెండుకూరలు రెండుపచ్చళ్లు పులుసు ఇన్నిటితోఁగమ్మగావండి పెట్టుదు. మీకది సమ్మతమగునేని యిటనిలుఁడు. కాకున్న మనసువచ్చినచోటికిఁ బొండు. అనిచెప్పఁగా సత్యసేనుఁడు "ఓలికొంచెమని గ్రుడ్డిదానిఁ బెండ్లాడిన దొంతికుండలెల్ల దొర్లఁగొట్టెను" అన్నట్టు పూఁటకూలి యియ్యఁ బ్రాలుమాలిన నందులకుఁ దగినయన్నమే చిక్కెను. కాఁబట్టి కాసియ్య వెనుదీయరాదని యాపెద్దమ్మ యడిగినంతకూలి యిచ్చినట్లొప్పుకొని యవ్వా! మేము మూఁడునాళ్లనుండి యోడలో ససిగా నన్నపానీయములు గానకవచ్చినవారము. మాడపట్టున మఱియొకమాడయైన నిచ్చి కడుపుచిచ్చు నార్చుకోవలసినవారము శీఘ్రముగా వంట కానిమ్ము. అనిచెప్పి యాయింటిపంచయరుఁగు మీఁద బైయొల్లె పఱచుకొని పరుండెను. పరిజనుఁడు వానికిఁ గొంతయెడగలుగఁ గూర్చుండి తన యేలినవానికి వచ్చినదుర్దశకై చింతిలుచుండెను.

ఆపెద్దమ్మ పూఁటకూళ్లయమ్మ యని పేరుపెట్టు

కొని యన్నమునకై తనయింటికి వచ్చినవారు ధనసంగ్రహము గలవారనితోఁచునెడల వారికి విషముతోడి యన్నముపెట్టి చంపి వారియొద్దిపైకము నాచుకొనెడి పాపాత్మురాలు. కనుక సేవకునితోడవచ్చిన సత్యసేనునిముఖవికాసాదులనుగని, వాఁడాడి సధీరవాక్యములనువిని, వీఁడెవఁడో మహాధనికుఁడు. వీనియొద్ద విశేషధనముండును. వీని నేఁడు తుదముట్టించి వీనియొద్దిధనము నపహరించెదఁ గాక యని నిశ్చయించి వంటచేయఁబోయెను. అట్టియెడ నాయింటి ముందరిమార్గముల నెవరో యిద్దఱుగృహస్థులుపోవుచుఁబాపము పరదేసులెవ్వరో నేఁడీపాపిముండబారిఁబడిరి. వీరిదశయెట్లున్నదో యనుకొనుచుఁ బోయిరి. అదిసేవకుఁడు విని "కన్నుచెఱిచిన దైవము మతియిచ్చెను" అన్నట్లు సముద్రయాత్రవలన నిడుమలుగుడిచి యిటవచ్చినమనకు నిందు నేమోచేటుపాటిల్లుపంతు గలుగ నది యీపుణ్యాత్ములమూలమున దైవము బయలుపఱిచెను. ఇప్పుడందులకుఁ గారణంబు నరయవలయు నని విచారించుచుండెను.

అంతలోపల నిద్రపోవుచున్న సత్యసేనుఁడు

మేలుకొని సేవకునిఁజూచి లోపలఁబోయి వంటయ
య్యెనో తెలిసికొని రమ్మనిచెప్పెను. వాఁడును మెల్ల
గావంటయింటికిఁబోయి తొంగిచూచి యవ్వా!వంట
యయ్యెనా యని యడుగఁగా, పెద్దమ్మ, ముందర
నొకబరణినుంచుకొనియుండి దానిని దద్దరిల్లుచు
నొడిలోనుంచుకొని, నాయనా! ఆయెను. కొంచెము
తాళుకొనుఁడు. అన్న ముడుకుచున్నది. అని మంద
లించెను. సేవకుఁడు సరే కానీ యని ప్రత్యుత్తరము
చెప్పుచుఁ దలవాకిటికి వచ్చి పంచాదియరుఁగుపైఁ
గూర్చున్న యేలినవానితోఁ దాను జూచినప్పుడు
పెద్దమ్మనటించిన నటనను జెప్పి యందులకు నుపశ్రు
తిగా మార్గస్థులగు పెద్దమనుష్యులవలనఁ దావిన్న
మాటయు నెఱిఁగించి, చచ్చినట్లుపడియున్న తోఁట
వానిఁ జూచి వాఁడట్లుపడియుండుటకుఁ గారణము
నూహించిన నక్కవలె మనము నిందులకుఁ గారణ
మూహింపవలయును ననఁగా, అతఁడు తోఁటవాఁ
డేలచచ్చినట్టు పడియుండెను. నక్క యందులకుఁ
గారణమేమని యూహించెను. చెప్పు మనిన సేవకుఁ
డిట్లనియె.

ఒకానొకగ్రామమునం దొకకాపువాఁడు గలఁ

డు. వాఁడు నిఱుపేద యగుటఁబట్టి యేపనిచేయను
వీలుపడక పొట్టపోసికొనుటయే కష్టముగాఁ జరించు
చుండెను.అట్టియెడ వానిచుట్టములలో నొకపుణ్యా
త్ముఁడు కొంచెము తోడుపడి యొకదోసతోఁటకా
వించి యిచ్చెను వాఁడాతోఁటనాధారముచేసికొని
సుఖముగాఁగాలము గడపుచుండెను. అప్పుడాతోఁ
టకు సమీపముగా నుండునడవిలో వాసము చేయు
చున్న నక్క యొకటి దోసపండ్లుతినమరగి ప్రతిదినము
నర్ధరాత్రమునఁదోఁటఁజొచ్చి పండినపండ్లన్ని కొఱికి
కొఱికి చూచి యందు రుచ్యము లయినవానిఁ దిని
తక్కినవాని నలఁగఁ ద్రొక్కుచు, తాను వచ్చునపుడు
బోవునపుడును గాళ్లఁ దగులుకొన్న తీఁగలనెల్లఁద్రెంచి
వేసి పోవుచు నుండెను. అందుల కాకాఁపువాఁడు
మిక్కిలి దుఃఖితుఁడై, అయ్యో నాపాలిపగదాయగా
నీపాడునక్క యెక్కడదాపురమాయెను. ఎంతో
కష్టపడి యీతోఁట యేర్పఱుచుకొని యిందుఁబండి
నపండ్లే జీవనాధారము చేసికొని జీవించుచుండ నం
దులకు భంగము సిద్ధించెనే యేమిసేయుదు. అని
యంగలార్చుచు, వెఱబొమ్మలఁ గల్పించి వెఱపించి
యు రేలెల్లఁ దోఁటయందే కాచియుండి జాలఱువ్వి

తఱిమియు నానక్క నాఁపలేక తుదకు నొక్క యుపాయంబూహించి యొకనాటియర్ధరాత్రంబునఁ బిండియారఁబోసినట్టు వెన్నెలగాయుచుండగాఁ గుడి చేత దుడ్డుఁగఱ్ఱయు నెడమచేతఁ బెరుఁగన్నపుముద్ద యుఁగొని తోఁటనడుమఁ దీఁగలమాటున వెలికిలఁ బరుండి రెండుకాళ్లు నిగుడఁదన్నుకొని యూపిరిబిగఁ బట్టిపీనుఁగులాగునఁగదలక మెదలకయుండెను. ఆసమయమునందు వాడుకచొప్పున నక్క తోఁటలోఁజొరఁ బడి ముందువెనుకలను గుడియెడమప్రక్కలను బరికించిచూచుచు బండ్లు వెదకుచువచ్చునది యెట్టయెదుటఁ జచ్చినవానివలెఁ బడియున్న కాఁపువానిఁ జూచి నిదానించి నిలిచి యిరుగేలను దండపిండము లుండునునికికి వెఱఁగుపడి తనలో నిట్లు వితర్కించెను.

ఈ మానవుఁడు పడియుండువిధము జూడఁ జచ్చినవానియట్లున్నదిగాని చచ్చినవాని చిన్నె లేవియు వీనియందుఁ గానరావు. దేహమునందు రక్తమాంసములు నిండుకొనియున్నవి. అఱకాళ్లెఱ్ఱడాలు గలిగియున్నవిగాని పసుపుపాఱినవి కావు. ముక్కునిక్కుదు. మొగము కళలుదేఱుచున్నది. చేతులు రెంటను

దండపిండములున్నవి. వీనియీయునికిఁజూడ నేను జేతికడి కాసపడి దగ్గఱుదునేని పెఱచేతిదుడ్డుతోఁ బడమొత్తి చంపుటకై యిట్లున్నవాఁడనితోఁచుచున్నది. అట్లుగాదేని వీని చుట్టపక్కములువచ్చి చుట్టుకొని యేడ్చుచుండరా. రాత్రికాలముగాన నిట్టిచోటికి రావెఱచి వీనివా రెవ్వరు నిచ్చటికి రారైరను కొండమన్న నూరనైన నలుగురు గుమిగూడి యేడువకుందురా. ఒకవేళ యేడువకున్నను బదుగురొకచోటఁజేరి వీనిగతి యిట్లయ్యెననియైనఁ జెప్పుకోరా. ఇందేదియుఁగానరదు గాన వీనియునికి నాతలంచినయట్టిద. అందులకు సందియము లేదు. వంచకమయిన నన్ను వంచింప నీపంచజనుఁడు తలంచెను. నేనావంచింపఁబడుదు. వీనివంచించి నావంచకనామధేయము సార్థకముఁజేసికొందుఁగాక. అని తలపోసి,

*"శ్లో. ఆశ్చర్యం మరణం దృష్ట్వా హస్తౌ దండక పిండకౌ, గ్రామే కలకలో నాస్తి శీఘ్రబుద్ధిః పలా

---

*ఆశ్చర్యమైన యాఁచావునుజూచి చేతులురెండును దండపిండములు గలవి, గ్రామమునందుఁ గలకలధ్వని అనఁగా సందడిగా నేడ్పు చప్పుడు లేదు, అని చుఱుకైన బుద్ధిగలవాఁడు పాఱిపోవుట (అగును) అనియర్థము.

యనమ్" అని దశదిశలను బ్రతిధ్వను లెసఁగ నూళ వెట్టుచుఁబఱచెను. వేటకాఁపు తాఁ జేసినప్రయత్నమువిఫలమయ్యెనని విచారగ్రస్తుడయి నిజనివాసమునకుఁజనియెను. కనుక మనము నట్లే యీముసలిదాని నటనకుఁ గారణము నూహించి యందులకుఁ దగినచర్య నడపవలయు నంటిని. అని సేవకుఁడు నక్కకథను ముగించెను. సత్యసేనుఁ డదియంతయు విని వాని దైనస్వామిభక్తికిని సమయోచితస్ఫురణ గలబుద్ధికిని మెచ్చుకొని నిగమశర్మ చెప్పినపద్యమును జ్ఞప్తికిఁ దెచ్చుకొని స్వాభావికమయినగాంభీర్యగుణమును వదలక నిర్వికారుఁడై యెప్పటియట్ల పండుకొనియుండెను.

అనంతరము కొంతసేపటికిఁ జేదరాలు పెద్దమ్మ యింటిలోనుండి బయటికివచ్చి పంచతిన్నెపైఁ బండుకొనియున్న సేవకసహితుఁ డగురాజకుమారునిఁ జూచి యబ్బే, దబ్బున లేచిరండు. ముదిముండను గనుక శీఘ్రముగా వండ నేరనైతి. ఏమి చేయుదు. ఎట్లో సమకూర్చుకొనుఁడు. అని ప్రియము తలకొనఁ బలికిన విని యతఁడు ప్రియపడినవానివలె నభినయించుచు, ఇదిగోవచ్చితిమి పదమని సేవకుని

చేత నీళ్లు తెప్పించుకొని స్నానముచేసియెల్లయును స్థానములును సంగ్రహముగ జరపి సేవకుఁడు నట్లే స్నానముచేసి శుచీభూతుఁడై తన్ననుసరించి నడవఁగా భోజనస్థానమునకుఁబోయి పీటపైఁ గూర్చుండ నతనిసేవకుఁడు నెడముగాఁ దనకుఁ దగినచోటఁ గూర్చుండెను. అప్పుడు పెద్దమ్మ తద్దయు సంభ్రమమునఁ బెద్దయరఁటియాకులువేసి పప్పు కూరలు పచ్చళ్లుమొదలగువానితోడ రాజనాలవంటకమును దెచ్చి వడ్డించెను. వడ్డించుడు నతఁడు భుజింపఁబోక యింటిచూరునందుఁ జేరి యఱచుచున్న కాకిని జూచి "భోజనేవాయసబలిమ్" అనుచు నొకకడియన్నము నాకాకికై యొరసందులో వేసి యదియాయన్నము దినునంతకు నూరక యాకుముందరఁ గూర్చుండి చూచుచుండెను.

అది గని యాముదిముండ, అయ్యో! రెండు మూఁడునాళ్లనుండి యన్నపానీయములు లేక యాఁకటిచేబాధపడుచున్నవాఁడ వాకులో నన్నము పెట్టఁగానే యావురావురని వలసినమట్టుకు భుజించుట మాని పెట్టినయన్నము కాకికివేసి యూరక కూరుచున్నావేమి యని సత్యసేను నడుగఁగా, అతఁడు

మాదేశమునందు బలిపుష్టమునకు బలిపెట్టకభుజిం
చుట నింద్యము. కనుకఁ దొలుతఁ గాకి కొకకడి
యన్నము వేసి యదితిన్నతరువాత మేముభోజనము
చేయుదుము.ఇది యొకవింతగాఁజూడకు. ఎంతయాఁ
కలి కలిగియున్నను నియతకృత్యము మానరాదు
గదా యని, అది తన్నుభోజనముచేయఁ దివరించు
టయు నంతకుమున్ను సేవకుఁడు దానివలన ననుమా
నపడుటయుఁ దలఁచి మఱికొంతసేపు జరపువాఁడై
కాకినే చూచుచుండఁగా నాకాకి యాయన్నము
దినిన తోడనే దగగొని వికారపుఁగూఁత కూయుచు
సుడిగొని యిలంబడి మడిసెను. అప్పుడు సత్యసేనుఁ
డు పెద్దమ్మనుజూచి, అవ్వా! యిదియేమి యీబువ్వ
దిన్నకాకి చచ్చెను. అని యడుగఁగా, అది యేమో
నాకేమి తెలియును. నేనెన్నఁడును గాకికి మెతుకిడి
యెఱుఁగను. అది చావఁగాఁ జూచియు నెఱుఁగను.
అనిప్రత్యుత్తరము చెప్పెను. అంతట నతఁడు దాని
యభిప్రాయ మెఱింగి, ఇది విషాన్నము నిడి పరదేశ
జనులఁ జంపుపాపాత్మురాలని నిశ్చయించికడుంగోపిం
చి యోసి పలుకాకిముండ నీగుట్టు కాకివెలిపెట్టె లే
వేయనుచు, పూఁటకు మూడకూలిపుచ్చుకొని యిట్టి

విసపుఁగూడు పెట్టి యెందఱి గుట్టలుగూల్చితివో
కదే యనుచు, ఇదె నీమూడపెట్టునకుఁ బదిమూడలు
సేయుపెట్టుపెట్టెద. దీనిగొని సుఖింపుమనుచు, మొ
గము జేవురింపఁగాఁగన్నులనిప్పులురులఁగా నొడుగర
చి సేవకునివంకఁగనుంగొనుటయు వాఁడునతనియభి
ప్రాయం బెఱింగియొఱనుండి కత్తిదూసి యందిచ్చె
ను. అంత నతఁడు కత్తినిజళిపించుచుఁ బైకిదుముకఁ
గా నాపెద్దమ్మ దద్దరిల్లుచు నద్దిరా పాపపునరక కత్తి
గొని నఱకవచ్చెదవా. "తిన్నయిల్లు గుద్దలించె"న
న్నట్టు తిండికై నాయింటికివచ్చి నన్నె తెగమొత్తనీ
కెంత తెగువవుట్టెరా కానీరా నిన్నునీకత్తిని దుత్తను
కలుసేయించెద. అని రవాటించుచుఁదలవాకిటికినొ
క్కదాఁటున వచ్చి యిరుగుపొరుగువారలం బిలిచి,
అయ్యలారా దిక్కుమాలినబక్కముండ నీమ్రుక్క
డినరకనిచేఁ జిక్కుకొనినఱుకఁబడఁబోవుచున్నదాన.
నన్నుఁగావ రారయ్యా పుణ్యమునఁబోవరయ్యాయ
నిమొఱయిడఁ దొడంగెను. అప్పుడు సత్యసేనుం డ
వునే జిత్తులమారిముండ యనుచు నేమఱుపాటున
వెనుకప్రక్కగా వచ్చిదానిమెడకఱక్కున నఱికి పడ
వైచెను. అంతలో దాని మొఱవిన్నయయ్యారివా

రందఱు గుంపులై వచ్చివానిఁ జుట్టుకొనిరి. అది గని
వాఁడు భయపడక రౌద్రాకృతి వహించి కత్తిని
గిరగిరఁద్రిప్పుచు నెవ్వరిని దగ్గఱఁ జేరనీక గుడిదిరుగ
నారంభింపఁగా నెల్ల వారు నెడగలుగ నరిగిరి. అంత
నతండెలుఁగెత్తి యిదియు నొకయూరా, మాబోఁటి
దేశాంతరజనులకు మృత్యుదేవతయుం బోని యీ
పాతకురాలికిఁ దోడుపడఁ జూచుట మేరా, తేరకుఁ
దేర పలువురప్రాణములు కోలుపోవ నేమియని
విచారింపమితీరా, మీరు బిడ్డలఁబాపలఁ గన్న వారు
కారా, భూతదయ పశ్చాత్తాపము గలవా రిందు లే
రా అని నయనిష్ఠురంబులాడం జొచ్చెను.ఆమాటలు
విని యచ్చటికివచ్చినవారుచూచితిరా యీఘాతకుఁ
డు లేవలేనిముసలిదానిఁదెగనఱకి చంపుటయెగాక
మీఁదుమిక్కిలియూరివారి నెల్లనిందించుచున్నాఁడ
నువారును, ఔలెండి యీముండ కడుఁగ్రూరు
రాలు. అప్పుడు పూటకూళ్లమ్మయనినమ్మి దీనియింటికి
వచ్చి యన్నముదిని తిన్నతోడనే చచ్చినవారి ననేకు
లను మనమునుజూచియే యున్నాము. కాఁబట్టి వీఁడ
ట్టిది యేమో కనుపట్టి యింతపనికిఁ దెగఁబడి యుం
డునను వారును, చంపునంతటి నేరము చేసినను స్త్రీలు

చంపఁదగినవారు కారనుమాట యీక్రూరుఁడు
విన్నవాఁడు కాఁడేమొ యన్యాయముగా ముది
ముండను జంపె ననువారును, సెబాసు రాకొమరా
హత్యకు వెఱవక పరదేశుల పాలిమృత్యువైనదీనిం
జంపి పుణ్యము గట్టుగొంటి వనువారును, ఏపుట్టలో
నేపామున్నదో మన కేమి తెలియును పల్లమున్న
యెడ నీళ్లునిలుచును. మనకేల యీ లేనిపోని విచార
మని యందు నిలువక తొలఁగి పోవువారును నైరి.
అప్పుడం దొక్కవృద్ధుఁడు మహాజనులారా వినుఁడు
ఎవరియెడ నేమిపాపమున్నదో మన మెఱుఁగము.
“పోవుట యొకచోటఁ బొందుట యొకచోట”నన్న
ట్టు పాపము గలచోటనే లేనట్టు తోఁచును. లేని
చోటనే కలిగినట్టు తోఁచును కనుక, పాపమో
పుణ్యమో యెవరు చేసినది వారనుభవింతురు.
దాని విచారింపఁబోయి యందులఫలమునకు మనము
పాలికాఁపులు కానేల. అంతకంటెఁ బోలు పొందు
విచారింపకుండుట చాల మేలు పదిమంది గుమిగూ
డినయెడ నిలువరాదు. నిలుచుండు నెడ నందు
దోఁచెడిమంచిచెడ్డల నరయకపోరాదు. అరయు నెడ

నిది మేలిది కీడని యనక పోరాదు. ఈయర్థమునం దొక్కపురాతనకథ గలదు. దానిం జెప్పెద వినుఁడు.

మంచుకొండదాపున నొకయెఱుకుపల్లె గలదు. అందు సకలమాయోపాయములు నేర్చినచెంచువాండ్రు ముప్వురు మిక్కిలి మక్కువతో నొకరినొకరెడఁబాయక మెలఁగుచుందురు. వారు తమకు సహజవృత్తియైనవేఁటాట మాని దారులుగొట్టి దోఁచుపనికి మరగి తమపల్లెకుఁ గొంతదూరమున నొకకనుమలోఁ జేరుకొని యాత్రోవను బోవుబాటసారుల నడ్డగించి గోఁచిగుడ్డతప్పఁ దక్కినసర్వస్వము నపహరించుకొని యనుపుచు అందులకు మాఱొడ్డి పెనఁగులాడువారిని వంచాడించక ద్రుడ్డుకఱ్ఱలతోఁదలలు పగులఁగొట్టియు గండ్రగొడ్డండ్లతో మెడలుఖండించియు వారిసొత్తుల నువ్వెత్తుగాఁ గొనుచుఁ గాలము గడుపుచుండిరి.

అట్లు వారు చిరకాలము వర్తిల్లుచుండు నెడ నొక్కనాఁ డొకధనికుఁ డగుబ్రాహ్మణకుమారుఁడు చెవులరవలుదాఁపినయంటుపోఁగులును మెడను ముత్యాలహారమును సందిటఁ గుందనపుఁ దాయెతులును ముంజేతుల సింహాలలాటపుఁ దోడాలును

వ్రేళ్ల మగరాలయుంగరాలును మొలను నవరత్నములు చెక్కిన డాబామొలత్రాడును ధరించి, తలను మొకమాలు రుమాలు చుంగులు వ్రాఁజుట్టిసరిగ గోఁటు వేసి కుట్టిననల్లపట్టు నిలువుటంగీ దొడిగి, చీనిపట్టు కాసె నడికట్టు కట్టుకొని, నడకనేర్చిన తేజీహయము నెక్కి గునుకుఁబరువునఁ బఱపుకొనుచు రాజకుమారుఁడునుఁబోలె నాచెంచువాండ్రు కనుపెట్టుకొని యుండెడి కనుమదారిని బోవుచుండెను. అప్పుడుతోడువోన లేక యేకాకియై చనుచున్న యావిప్రకుమారుని జూచి కించు లగునాచెంచులు ముగ్గురును వాని నడ్డగింప నీలలువేసి యొండొరులనుఁ దెలుపుకొని బిఱబిఱఁ బఱచివచ్చి దారికడ్డముగా నిలచి నిలువు పెండ్లికొడుకా నిలువు మని గుఱ్ఱమువాగె బిగఁబట్టి నిలువరించిరి. దానికాచిన్నవాఁడు జంకక వారు తనతో జగడమునకు వచ్చినవారుగాఁ దలఁచిన ట్లభినయించి, ఏల నన్నుఁబోనీక యాఁపెదరు. పేరు నూరు లేనినావంటిబక్కవానితో శూరు లగు మీబోఁటివారు కలహింతురా, తమకుఁ దగిన శూరులతోఁ బోరఁ జూతురుగాని, నేను బ్రాహ్మణుండను, మీకు నెన్నఁడు నేవిధమైన

యపకారమును జేసి యెఱుఁగని వాఁడను. నాతో వృథాకలహమునకు రానేల. అనియడిగెను. అందు లకు వారు పెడనవ్వుచు, బాఁపడవా నీవు. నీకు బూజయియ్యవలసినదే అయినను మేము నీతోడి కలహమునకు రాము. మాసొమ్మునే కొనిపోయె దము. నీతొడిగినతొడవులు కట్టినపుటములు నిటఁ బెట్టి పొమ్మనిరి. అదివిని యామాటలచేతనే వారు చోరులని తెలిసి కొన్నట్లభినయించుచు, ఓపుణ్య వంతులారా ! నేనుగ్రొత్తపెండ్లికొడుకను. అత్తవా రింటికి నల్లెమునకుఁబోవుచున్నాను. వస్త్రాభరణము లొలిచి మీకిచ్చి నేనెట్లుపోదు. దయచేసియిప్పుడీ వేషముతోనే ననుఁ బోనిచ్చితిరేని మరల వచ్చున పుడు వారిచ్చునుడుగరలతోడ సర్వస్వము మీకు సమర్పించిబోయెద: ఇందులకై మీరేబాసయిమ్మన్న నిచ్చెద. అనఁగా వారు సెభాసుబాఁపఁడా నీబాస నమ్మవచ్చు, నీనేరుపులిచ్చ మెచ్చవచ్చును. ఊరకనిలు వుదోఁపిచ్చి మేమిచ్చు గోఁచిపాఁతఁ బుచ్చుకొని బోయితివా బ్రతికితివి. అటుగాక తప్పించుకొనిబోఁ జూతువేని నిన్నుఁ బ్రాణములతో విడువఁబోము, చూడుమాత్రాణ అని గ్రుడ్లురుముచుగుజ్జుమీఁద

నుండి క్రిందఁ బడఁద్రోయఁబోయిరి. అంతనావిప్ర కుమారుఁడయ్యలారా! యియ్యిలం బుట్టిన ప్రాణు లెల్లఁజచ్చునవియె కానికలకాలము బ్రతికియుండునది యొక్కటియు లేదు.మనము నాజంతుకోటిలోనివార మే. కనుకనేఁడు నేనుప్రాణములియ్యనొల్లకవస్త్రాభర ణములిచ్చిపోయినను నాచంద్రార్కస్థాయినై మనఁ బోను. మీరును సొమ్మున కాసపడి నన్నిప్పుడేచంపిక ల్పాంతస్థాయులై యుండఁబోరు. లోకమునందు శా శ్వతములైవర్తిల్లునవికీర్త్యపకీర్తులు రెండు.వానిఁగలి గించునవి మంచిచెడ్డనడవడులు. మనుష్యునెడ తెగక యనుసరించి యుండునవి సుఖదుఃఖములు. వానికిఁ గారణములు పుణ్యపాపములు, అందుఁ బుణ్యము నకుఁ గారణము పరోపకారము. పాపమునకుఁగారణ ముపరపీడనము.పరులను బాధించువారికి ఇహమునఁ బాపము సిద్ధించుటే కాక యపకీర్తియుఁగలుగును. పరమున రౌరవాదినరకబాధలు ప్రాప్తము లవును. కనుకనాయందుదయచేసి నేనడుగఁబోవుమాటకుసరి యైనయుత్తరము నియ్యవలయు. అనఁగా వారుదైవి కముగాఁ బాపభీతి గలవారై కొంచెము తాలిమిఁ దెచ్చుకొని బాఁపఁడా నీవడుగునదియేమోయడుగ

వచ్చును. అందులకుఁ దగినసదుత్తరమును మేమిచ్చెదము. ఈసొమ్ములతోడ నిన్ను విడుచుమాటమాత్రము పొసఁగదు. అనిన విని బ్రాహ్మణకుమారుఁడు మంచిది వినుండు చిరకాలమునుండి మీ రీచొప్పున దారిఁ బట్టుక పోవువారిని సాదులనక పేదలనక దోఁచి యార్జించినధనముఁ గొని పెండ్లాముబిడ్డలను బోషించుచున్నారు గదా. ఇందులపాపమునకుఁ బాత్రులు మీరా మీదారపుత్త్రాదులా అనియడిగెను. అందులకు వారు మనసున సందియమునొందినవారై యతనిని దోఁచుటకును ఊరకవిడుచుటకును దోఁచక మీనమేషము లెన్నుచు నిలువఁబడిరి. వారియునికి జూచి మరల నాబ్రాహ్మణకుమారుఁడు మీకింత యోచన యేల నే నిందుండి కదలక మీరుగీచినగీటిలో నిలిచి యుండెదను. మీరు మీయిండ్లకుఁబోయి మీపెండ్లాముబిడ్డల నీపాపము మీదా మాదా యనియడిగి తెలిసికొని రండు. వారు తమదే యని యొప్పుకొన్నపక్షమున నిప్పుడు నావస్త్రాభరణములను దోఁచుకొనుటగాక యింక నెన్నటికి నీవృత్తిని మానక వర్తింపుఁడు. ఒప్పుకొనని పక్షమున మీయిష్టము చొప్పున నడపుఁడు. అనుటయు నాచెంచు లతనిఁ

గనుఁగొని యయ్యా యిన్ని చక్కట్లు దిద్దువాఁడవు నీ వేల దోఁపియ్య వెనుదీసెదవు. సొమ్మునందలి యాసచేతనే కదా. మేము నాకారణముచేతనే నిన్ను విడిచి పోఁజాలక విచారించెదము. విచారింపనేల వాడుకచొప్పున మెండొడ్డి మాటలాడుచున్న నిన్ను నేలఁబడఁదన్ని సొమ్ములు పుచ్చుకొంద మన్నను దెగువపుట్టకున్నది. కానీయీచెట్టునకు నీగుడ్డముతోడ నిన్నుఁగట్టివేసి మాయిండ్లకుఁ బోయి మావారిని నీవడుగుమన్న మాటయడిగివచ్చి మాకుఁదోఁచినట్టు చేసెదము. అని యతని గుడ్డమునుండి డించకయే యొక చెట్టునకు కట్టివేసి సరగున నిరవులకు నరిగి పెండ్లాముబిడ్డలనుజూచి మేమెల్లకాలము కనుమలు గాచి తెరువరులను దోఁచి తెచ్చిన ధనాదికముచే మిమ్ముఁ బోషించుచున్నాము. అందులపాపము మీదా మాదా యని యడిగిరి. అందులకు దారపుత్త్రాదులు మీరు దారులు దోఁచి తెచ్చి పోషించెదరో ఊరులు దోఁచి తెచ్చి పోషించెదరో యాగొడవ మాకేల. మమ్ముఁ బోషించుట మీకువిధి. మీరు తెచ్చి పెట్టినదాని ననుభవించుట మాకువిధి. కనుక మేము పుణ్యము నెఱుఁగము పాపము నెఱుఁగము. పోపొండని విఱుగనాడిరి.

అంత నా చెంచునాయఁకులు మొగమొగం బులు చూచుకొనుచు నందు నిలువక కదలి బ్రాహ్మణకుమారున్ఁగట్టివేసిన కనుమకువచ్చి వానికట్లువిడిచిపుచ్చి వినయభయభక్తులు వెలయ నయ్యా మేము సుస్థిరములగుకీర్తిప్రతిష్ఠల నొల్లక యస్థిరం బగుసంసారభ్రాంతిగొని దారపుత్త్రాదులందును వస్తువాహనాదులందును మమత హెచ్చి పశ్యతోహరవృత్తికిఁ జొచ్చి పెక్కుహత్యలు చేసి పంచమహాపాతకులలో మొదట నెంచఁదగినవారమైతిమి. నేటికాలమునకు మాపాలిటిదేవుఁడవైవచ్చి తాలిమియుఁ బాపభీతియుఁ బెద్దలయెడలభక్తియు దుర్వృత్తియెడ విరక్తియు మాకులభింపఁజేసితివి. కావున నీవస్త్రాభరణములతోడ నిన్ను విడిచిపుచ్చెదము. మాకుఁదరించు మార్గ ముపదేశించి పుణ్యము గట్టుకొమ్మని పలికిరి. బ్రాహ్మణకుమారుండును మృత్యుముఖమునుండినిర్గమించితి నాచేసినయత్నము ఫలించె నని హర్షించి వారలం గాంచి యోయి చెంచుమన్నీలారా మీరు పిన్ననాటనుండి దారులుదోఁచుదుర్వృత్తి నలవరించుకొని యెన్నెన్నో పాపములుచేసితిరి గావున నిది మొదలు కందమూలఫలాశనులై మౌనముదాల్చి

యేదే నొకనిర్జనంబయిన వనంబున నొకజలాశయము పొంతఁజేరి యితరచింత లేక శ్రీహరిచరణస్మరణంబు సేయుచు నుండుఁడు. చిరకాలంబునకు నప్పురుషోత్తముండు మిమ్మనుగ్రహించునని చెప్పి శ్రీనారాయణమంత్రము నుపదేశించి చనియెను. వారును నతనిం దమకు గురువుఁగా గైకొని యాతనిమాటల నాదరించి సన్మార్గమున కభిముఖులై జనసంచారము లేనిమఱియొక యడవికిఁ జని యందుఁ దేటనీట నొప్పారుచున్న యొక్కసరోవరతీరంబుఁ జేరి మౌనవ్రతనిష్ఠాగరిష్ఠులై తపస్సుచేయఁ దొడఁగిరి.

అట్లు వారు తపశ్చర్యచేఁ జిరకాలము గడపి యొకసూర్యగ్రహణపుణ్యకాలమునందు నెప్పటికొలఁకునందు స్నానముచేయుచు నాకొలనిదరి నొకనాగుఁబాము కప్పనుబట్టి మ్రింగుచుండఁగాఁ జూచి ప్రాణహింస మహాపాతకముగదా యనుతలంపున "ముంచముంచ మహానాగ" అనియొకఁడును, ఒక జంతువునోటియెరదప్పించుటయుఁ బాపమేయను నభిప్రాయంబున "న ముంచ భుజగేశ్వర" అని మఱియొకఁడును బలికి యయ్యిరువురు నప్పుడ యధఃపతి

తులై నిరయంబునఁ గూలిరి.అంతట మూఁడవవాఁడు
"ఉభయోఃపతనందృష్టం మానంసర్వార్థసాధకమ్"
అని తనమానినియతి మానక మరలఁ దపంబునకుం
దొడంగి యచిరకాలంబుననె సద్గతిని బొందెను. కను
కఁదెలిసియో తెలియకయో తాను జేసినపాపమునకు
నిష్కృతి కలదుగాని పరులపాపములనెన్నుటవల
నిపాతకమునకు నిష్కృతి లేదు. పని లేనిపని మనమి
క్కడికిరానేల. వచ్చివీఁడు చేసినదిపుణ్యమనికాని
పాపమనికాని నిర్ణయింపనేల.అందులపాపము గట్టు
కోనేల. ఊరక మనయిండ్లకు మనముపోదము రండు.
అని చెప్పెను. అంతలో నావృత్తాంత మాగ్రామా
ధికారి విని వచ్చిచూచి జరిగినదంతయువిచారించి
సత్యసేనుఁడును చేసినపనికి మెచ్చుకొని వాని నెం
తయు గౌరవించి తనయింట వానికిని వాని సేవకుని
కిని నన్నపానీయములిప్పించి, పిదప నా దేశము నేలు
రాజున కావృత్తాంతమంతయుఁ దెలియఁజేయఁగా
నతఁడును సత్యసేనునిఁ దనయాస్థానమునకు రావించి
మంచిగసన్మానించి యిల్లువాకిలి మొదలగు వానితోడ
నా పెద్దమ్మయాస్థియంతయు నతనికిప్పించునట్లు గ్రా
మాధికారికి నుత్తరువు చేసెను.

ఇవ్విధంబున సత్యసేనుఁ డాయూర నొకయిం
టివాఁడై యొడపయనమువలనిబడలిక వాయఁగొ
న్నినెల లందునివసించి పెద్దమ్మయిల్లంతయు శోధించి
యందువివిధములగురత్నాభరణములును మితిలేని
ధనమును బెక్కులు గృహోపకరణములును దొరకఁ
గాఁ నందుఁ దనకు వలసినంతధనమును గొన్నిమేల
యినయాభరణములను బుచ్చుకొని తక్కినరొక్క
ములు సొమ్ములను గృహోపకరణములతోడ గృహ
మును నాగ్రామాధికారియధీనముచేసి పరస్థలము
నుండి వచ్చువారికి విడియఁ దగినసత్రముగా నీయిం
టిని జేయుమని చెప్పి యచ్చటినుండి వెడలి పాం
చాలదేశపురాజధానియయినకాంపిల్యనగరమునకు
నరిగి యందొక్కసత్రమునందు విడిసెను.

అట్టియెడ నాసత్రమునకువచ్చు పరదేశికులను
యాచించుటయే జీవికగావర్తించునట్టి బ్రాహ్మణుఁ
డొకఁడు వచ్చి సత్యసేనునిఁ జూచి మహారాజా నేను
నిఱుపేదవాఁడనునలుగురుపిల్లలుగలవాఁడనుఎవర
యినఁబుణ్యాత్ములీసత్రమునకు వత్తురా వచ్చినవారికి
పూటకూటి కిత్తురాయని తూర్పు తెల్లవాఱఁగానే

Acc. No. 21628.

యిచ్చుటఁగను పెట్టుకొనికూర్చుండియుండుదు. నేఁడు
నాయదృష్టవశమున మీరు దయచేసితిరి. అని పన
సచెప్పి యాశీర్వదించి మంత్రాక్షత లిచ్చియెదుట
నిలువఁబడెను. సత్యసేనుఁడతనియునికిఁగనిజాలిగొని
పదిమాడలు తాంబూలములోఁబెట్టి యియ్యఁగా
నాబ్రాహ్మణుఁ డెన్నఁడునాపాటియీవి పడసినవాఁడు
కాఁడుగనుక మిక్కిలి సంతోషముతో మహారాజా
నీవంటిదాతనెందును నేను గని వినియెఱుఁగను.
నీవు ఖేచరాంశమున జనించినవాఁడవు. మహానుభా
వుఁడవు. నాబోఁటి పేదలనాదరించుచు దీర్ఘాయుష్మం
తుడవై పుత్రపౌత్రసంపత్తిగలిగి చిరకాలముజీవిం
పుము. అని దీవించి యప్పుడ యంగడివీథికిఁ జని
పదినసములకుఁ జాలునట్లుగ వలయుభోజనవస్తుసం
భారములుగొనియింటికిఁ బోయి శీఘ్రముగా వంట
చేయుమని పెండ్లామున కాజ్ఞాపించిస్నానసంధ్యావం
దనాద్యనుష్ఠానములు తీర్చుకొని తృప్తిగాభోజనము
చేసి చేతఁ దాంబూలముపట్టుకొనిమరల సత్రమున
కువచ్చి యంతకుమున్న భుజించి విడెముచేసికూర్చుం
డి యున్న సత్యసేనునొద్దఁ గూర్చుండి తగుముచ్చటల
నుబుసుపుచ్చఁ జొచ్చెను. అందులకారాజకుమారుఁ

డు హర్షించి యితఁడు యదృచ్ఛాలాభసంతుష్టుఁడు
పరమశిష్టుఁడుకృతజ్ఞుఁడు మహాప్రాజ్ఞుఁడు. ఈతనిసాం
గత్యంబు సంస్తుత్యం బగునని తనమనంబునఁదలపోసి
యిష్టగోష్ఠిం బ్రొద్దుపుచ్చి సాయంకాల మగుటయుఁ
దత్సమయసముచితకృత్యంబులు నడప ననుజ్ఞగొని
లేచెను, అప్పుడతఁడాబ్రాహ్మణునికి మఱియును బది
మాడలిచ్చి, అయ్యా! నేనీపట్టణంబున నెలదినము
లుండ నిశ్చయించితి. అంతపర్యంతము నిట్లేవచ్చి
నాతోనుబుసుపుచ్చుచుండుఁడు. అనిచెప్పిపంపెను.
అతఁడును నాఁడు మొదలు ప్రతిదినమునట్లే చేయు
చుండెను. అట్టియెడ నొక్కనాఁడు ముచ్చటించు
చుండుతఱినిసత్యసేనుఁడు ప్రసంగవశంబుననయ్యా!
మీరీపట్టనమునఁ జిరకాలముగానుండువారు గదా
యిందేమేని వింతవృత్తాంతములున్న నెఱిఁగింపుఁ
డని బ్రాహ్మణునడిగెను. అందుల కతఁడు మహారాజా
నీవు వినఁదగినవృత్తాంతమే యొకటి గలదు దానిఁ
జెప్పెదఁ జిత్తగింపు మని యిట్లనియె.

ఈవీథికి నుత్తరపువైపున నొకసందువీథి గలదు.
ఆవీథిమొగదల నొకమేడ యున్నది. ఆమేడలో సక

లమాయలు నేర్చినజూదరియొకఁడున్న వాఁడు. ఆజూ
దరి సర్వదా తనమేడమీఁదనొకగదిలోఁ బలువురు
మిత్రులను జేర్చుకొని చదరంగమాడుచుండును.
క్రొత్తవాఁడెవ్వఁడయినఁ దనవృత్తాంతము విని చద
రంగపుటాటకు వచ్చునేని తానును జెలికాండ్రను
జేరి యెవ్విధముచేత నైన నాక్రొత్తవాని నోడించి
వానియొద్దిధనాదికమునాచుకొనియనుపుచుండును.
ఒకవేళ వచ్చినవాఁడు మిగులసమర్థుఁడై తన్నే యో
డించినపక్షమున నట్టివానిని మిక్కిలి గౌరవించి విం
దుచేయించి యామేడమీఁదనే జూదమాడుగది
వెంబడిగదిలో నారాత్రి పండుకొనునట్లు చేయును.
ఆగదియందుఁ బండుకొన్నవాఁడు మరల బయట
వచ్చియెఱుఁగఁడు. అని యీపురజనులు వాడుకొన
గా వినుచుందును. ఇది వింతకాదా యని బ్రాహ్మణుఁ
డుమందలించెను అందులకుసత్యసేనుఁడు వింతయుఁ
జింతయు మనమునఁ బెనఁగొనఁగా బ్రాహ్మణోత్తమా!
మీరుచెప్పిన జూదరిచరిత్రము మిక్కిలి వింతగానే
యున్నది. నేనుదానిఁ బరీక్షింపవలయు. రేపు ప్రొద్దు
నశీఘ్రముగాభోజనముచేసికొని పోవుదము మీరు
తప్పక రండి యని చెప్పి యాదిన శేషముగడపి మఱు

నాఁడు తెల్లవాఱె స్నానము మొదలయినయనుష్ఠా
నములన్ని యథావిధిగా జరపి జాముప్రొద్దెక్కు
నంతలోపలభోజనముచేసికొనియంతకుమున్నయెల్ల
పనులుదీర్చుకొని భుజించి వచ్చితనరాక వేచియున్న
బ్రాహ్మణు నతిగౌరవంబునఁ గూర్చుండ నియోగించి
తగినవేషం బలవరించుకొని యతఁడునుం దానును
జూదరిమేడకుఁ జని యాచతురంగచతురునివలనఁ
దగునుపచారంబులు వడసి వానిం దనతోఁ జదరంగ
మాడనియ్యకొలిపి నేర్పు మెఱసి చతురంబుగానాడి
వానినోడించెను.

అంతవాఁడు తనవాడుక చొప్పున జయశాలి
యగు సత్యసేనుని గౌరవించి యయ్యా నాతోఁ జద
రంగమాడి గెలుపుకొన్న పుణ్యాత్మునికి విందుచేసి
యనుపుట నాకు సనాతనం బగువ్రతంబు కావున
మీరు నాయింట విందారగించి వేంచేయవలయు.
నీవు శూద్రుఁడవు నేను రాజును విందుభుజింప నెట్లు
పొందువడు నందు రేమో నాయింటిపొరుగున బ్రా
హ్మణగృహ మొకటియున్నది. ఆయింటి బ్రాహ్మణుని
చేత నం దేపరిశుద్ధముగా వంట చేయించి యున్నాను.

అనుష్ఠానము తీర్చుకొని యారగింపఁ జిత్తగింపుఁ డని వినయపూర్వకముగా విన్నవించెను. అందులకు సత్యసేనుఁ డియ్యకొని తనవెంట వచ్చినబ్రాహ్మణు నిజగృహమునకుఁ బోఁబనిచిన నతఁడు జాగ్రత్తసుమీ యని సైగసేయ సరే యని యనిపి సముచితంబుగా విందారగింపఁ జనియెను. జూదరియు నతిత్వరితంబుగఁ దనయింట భుజియించి బ్రాహ్మణునింటివాకిట నతనిరాక కెదురుసూచుచుండఁగా సత్యసేనుఁడును బంచభక్ష్యపరమాన్నములతోడఁ దుష్టిగా భుజించి బయటవచ్చెను. తోడనే జూదరియతనికిఁ గప్పురవీడె మొసఁగి మేడమీఁదికిఁ బిలుచుకొనిపోయి చిత్తరుపనులచే నందగించుచున్న పడుకగదిని జూచియిందుఁ జప్పరకోళ్లమంచముపైఁ బానుపుపఱచియుండును, దానఁ బరుండఁ జిత్తగింపుఁడని పలికెను. అదివిని సత్యసేనుఁ డయ్యా! చక్కగాఁ బ్రొద్దుగ్రుంకలేదే యిప్పుడేపడుక యేమి. వినోదగోష్ఠింగొంత ప్రొద్దుపుత్తము కూర్చుండుదువు రమ్మని పడుకగదిలోనికిఁ దోడ్కొనిపోయి యం దెదురెదురుగా వేసియున్న యున్నతాసనంబులపైఁ దాను నతఁడును గూర్చుండి యర్ధరాత్రపర్యంతము ముచ్చటించుచుండెను.

అంత జూదరి యయ్యా! యూరంతయు మాటుమడఁగెను. అర్ధరాత్రము కావచ్చెను. ఇఁక మీరు శయనింపుఁడు. నేనును బరుండఁ బోయెద నని లేచెను. సరే పోయెదవా పోదువుగాని రమ్ము. అని యతనిఁ జేయి పట్టితీసికొని పానుపునొద్దకుఁ బోయి యిదియా పానుపు అనిపడుకను జూపి యడిగి యతఁడౌను అనఁగా నవును రమ్ము కొంతవడి కూర్చుండుము పోదువుగాని యనుచు 'శయనే హస్తతాడనమ్' అని యాపానుపు నఱచేతితోఁ దట్టెను. తట్టుడును బఱుపు దిగఁబడిపోయెను. అందులకు విస్మయము నొందుచు జూదరి నిదియేమి చెయిసోఁకిన మాత్రముననే పానుపు దిగఁబడియె నని యడిగి వాఁడేమి చెప్పను దోఁచక మిన్నక జుణుఁగ యత్నించుచుండఁగా నిదియేమో సంచని యెంచి వాని గదలకుండఁ బట్టియెత్తి యందుఁ బడవయిచెను. అది యాజూదరి తన్ను గెలిచినవారు గెలుపు ధనమును దీసికొని పోకుండుటకును, అంతటితోఁ జచ్చుటకును, అనువుగా మేడమీఁద నట్లు మంచమువలె నేర్పఱచి యందుండి యడుగు మట్టుదాఁక సందువిడిచి యాసందున దిగఁబడు మనుష్యుఁడు నేలఁబడక యుండున ట్లినుప

తేకులతోఁ జేయించి వ్రేలఁగట్టిన యంత్రము. కనుక, ఎవఁడేని యామేడమీఁద సందునుండి దిగఁబడుచో యంత్రములోఁబడి యూపిరి త్రిప్పుకోలేక క్షణకాలములోనే మరణించును. వేగజాముగలదనఁగాఁ గొందఱు భటులు వచ్చి దాని దిగువతట్టు గదిగా నేర్పఱిచి వాకిలిపెట్టి యావాకిటతలుపు మూసి యుండును గాన నామార్గమున నాగదిలోఁ జొచ్చి యాశవమును గొనిపోయి తగినచోటఁ బూడ్చివేసి పోవుచుందురు. ఆవాడుక చొప్పుననే నాడునందుఁ బడి చచ్చిన జూదరిని సయితము వారు గొనిపోయి పూఁడ్వఁ దగినచోటఁ బూడ్చిపోయిరి. ఇట సత్యసేనుఁడు జూదమాడు గదిలోనే పండుకొని సుఖముగా నిద్రించి తూర్పు తెల్లవాఱఁగా గుక్కుమిక్కుమనకుండ మేడదిగి తలవాకిటికివచ్చి పంచాదియరఁగుపైఁ గూర్చుండెను.

అప్పుడు జూదరి పరిజనులు తమయేలినవాఁడు బయటరాకుండుటయు సత్యసేనుఁడు పంచయరుఁగుమీఁదఁ గూర్చుండుటయుఁ గని జూదరి భార్యకుఁ దెలుపఁగా నది కృతం బూహించి మోసము వచ్చె

నని చింతించి యించుకయు నాలసింపక యాపట్టణమందున్న తన యాప్తబంధువుల కావృత్తాంతము చెప్పిపంపెను. వారును చింతాక్రాంతులై తత్క్షణంబ తగువారలం గూర్చికొని జూదరియింటికి వచ్చి తలవాకిటఁ గూర్చున్న రాజకుమారునిఁ జూచి మీఁద రాఁగలముప్పువిచారింపక మొప్పెతనంబున వానిఁ జుట్టుకొని యోరికట్టేఁడినరకా యిల్లువిడిచి కదలక వినోదముగాఁ బ్రొద్దులుగడపుచున్న మావాని నన్యాయముగా దోఁచి మాఁగోడుపోసికొననెక్కడనుండివచ్చితివిరా. 'ఇంటఁడిని యింటివాసము లెంచెన'న్నట్టు నిన్న నంతవినోదముగా నతనితోఁ బ్రొద్దుపుచ్చి ముక్కు మునుఁగ విందుగుడిచి యందులకుఁ బ్రత్యుపకృతిగా నాచతురంగచతురునిమృతినొందించితివి కాఁబోలు. చేయరానిపనిచేసి యేమియు నెఱుఁగనివానివలెఁబుణ్యపుత్రుఁడవై కూర్చున్న మాత్రానఁ గడచి బ్రతికితిననుకొనకు. ఊరకలెమ్ము. పరలోకమున మావానికి జోడుకోడె వగుదు గాని రమ్ముదివాణమునకు, అని మొలకట్టునఁ జేయివేసి లాగసాగిరి. ఇరుగు పొరుగు వారెల్లగుములుగొని వచ్చి వెఱఁగుపడి చూడసాగిరి. సత్యసేనుఁ డందు

లకు వెఱవక తెగువ మెయిని దగుమాటలాడి పట్టు దప్పించుకొని వారికన్నమున్న తాను దివాణమునకుఁ జని ధర్మాధికృతులను గని జరిగిన కథయంతయు నావంతయేనిఁ గొఱఁతపడకుండఁ బూసగ్రుచ్చినట్టు చెప్పి,అయ్యా! యిట్టిపాపవర్తనులకు స్వచ్ఛంద వృత్తిం జరింప నెడమిచ్చి మాబోంట్లకొంపలు గూల్పఁ బాల్పడినవారలైతిరే యిదిధర్మమా. ఇందుల పాపమనుభవింపక తప్పించుకొన మీతరమా. ఇట్టి విషయంబుల మత్తతకలిమి ధార్మికులకు ననుగుణమా. దీనంజేసి మీకును మీయేలికకును నపయశంబు రాకపోవునా. కులస్థానపౌరుషంబులు దక్కునా. అని బహుభంగుల నయనిష్ఠురంబు లాడం దొడంగెను.

ఆధర్మాధికృతులు వానిమాటలకును వానియందుఁ గలమహాపురుషచిహ్నములకును మనంబులఁ బ్రీతిజనింప వీఁడెవ్వఁడో రాజకులమునఁబుట్టినమహాపురుషుఁడు గాని యితరుఁడు గాఁడని నిశ్చయించి గౌరవించి తగినపీఠమిచ్చి కూర్చుండబెట్టి యయ్యా! దుష్ప్రవర్తకుల నరసి దండింపమి లోపమే. అయినను బ్రమాదము మనుష్యమాత్రులకు సహజము.

గావున దీనింబట్టి పరుసము లాడుట పాడిగాదు. నీమాటలంబట్టి విచారింప నీవలన నధర్మము పుట్టదని తోఁచుచున్నది. ఇప్పుడ వాస్తవార్థమును విచారించి తెలిసికొని యపరాధులను దండించెదము. ధర్మము గలచోట మేలుపొందించెదము. అని పలికి జూదరిచుట్టములవాఙ్మూలములను బుచ్చుకొని యుభయవాదులను గూర్చికొని జూదరి యింటికి వచ్చి యందలి సన్నివేశము లన్నియుఁ బరికించి నిజము నెఱింగికొని యందులకుఁ దగినశిక్ష ప్రతివాదులనాయిల్లు వెలువరించుటయకా నిశ్చయించి యట్లొనర్చి యావృత్తాంతముఁ దమరాజునకు నివేదించిరి. ఆరాజునుసత్యసేనునిఁ దనయాస్థానమునకు రప్పించుకొని వానికులస్థానపౌరుషంబులం దెలిసికొని యత్యర్థగౌరవంబున నాదరించి రాజనందనా! నీప్రయత్నంబునంజేసి మాకు నూత్నయశంబు సంపాదింపనయ్యె నని సకలపరికరసమన్వితంబుగా జూదరిమేడ నతని యధీనంబు సేయ నుత్తరువుచేసి యనిపెను.

ఇవ్విధంబున సత్యసేనమహారాజు కాంపిల్యనగరంబున ననితరసాధ్యంబయిన కార్యంబు నిర్వహించి

తనకు నుండ ననువై ధనధాన్యాదులచే నిండుకొని యున్నయుప్పరిగను బడసి యొక్కయేఁడంచు నివసించి యనంతర మందుండి వెడలువాఁడై యా మేడను ధనధాన్యాదిసంపదలతోఁ దనకు జూదరి వృత్తాంతము చెప్పిన పేదబ్రాహ్మణునికి దానపూర్వకముగా నిచ్చి యతఁడు బహువిధములఁ దన్ను దీవింపఁగా నతని వీడ్కొని తన ప్రయాణవృత్తాంతము నాపట్టణపురాజునకు నెఱిఁగించి యాతనియనుమతియుఁ బడసి నిజసేవకసహితుండై యప్పురంబు నిర్గమించి పూర్వాభిముఖుండై చనువాఁడు మార్గస్థములగుప్రసిద్ధపట్టణంబు లందెల్ల నేఁడాది యాఱునెలలు నివసించుచుఁ గ్రమముగా నాలుగైదేండ్లకు నర్మదాతీరంబున నెల్లకలుములకు నాకరమయి భూలోకస్వర్గమన నొప్పుకరవీరమనుపురవరంబుఁ జేరి యందును గొన్ని నెలలు నివసింపఁగోరి తనబోఁటి దేశాంతరజనులకు సుఖవసతియై యున్నయొక పేదరాలు పెద్దమ్మయిల్లుసొచ్చి యాపెద్దమ్మ తనమనసునకెక్క నన్నపానీయములొసంగుచుండ నిశ్చింతముగాఁ గాలము గడపుచుండియొక్కనాఁడు భోజనసమయమునందుఁ బెద్దమ్మను జూచి యవ్వా వీయ్వట నేమేని వింత

వృత్తాంతములు గలవా యనియడిగిన నయ్యవ్వ యిట్లనియె.

అయ్యా! లేదననేల మిక్కిలి వింతయయిన వృత్తాంతమే కలదు. వినుము చెప్పెద. ఇప్పుడీపట్టణమును భానువర్మయను రాజేలుచున్నాఁడు. అతనికి వకుళమాలిక యనుకూఁతు రొకతెగలదు. అది సౌందర్యవతియుసద్గుణవతియునగుటయె కాకయిప్పటికిఁ బదియేండ్లనాఁడె యీడేఱి పరిపూర్ణయౌవనయైయొప్పుచుండియు నేటికాలమునకుఁ బెండ్లియగువంతు గానకున్నయది. ఏలయన్న నెవ్వఁడాకన్నెను బెండ్లాడెదనని యీవీటికి వచ్చునో వాఁడావచ్చిన నాటిరాత్రినే చచ్చును. అందులకుఁ గారణము మాత్ర మెవ్వరికిని దెలియదు. అట్లుండియు దాని గోరివచ్చి చచ్చినరాజకుమారులకు లెక్కలేదు. దానంజేసి రాజు చింతాక్రాంతుఁడై యిప్పుడిప్పుడు తనకూఁతునడుగవచ్చువారి కున్నదియున్నట్టు దానివలనికీడు తెలియఁజెప్పి యనుపుచున్నాఁడు. ఇది వింతయౌనో కాదో నీవే యోచించి చూడుము. అని పెద్దమ్మచెప్పఁగావిని సత్యసేనుఁ డవ్వా! యిదినిజమా

యన నామె ముమ్మాటికి నిజము నిజము నిజమని
యొత్తిచెప్పెను.

అంత నతఁడు మనంబున విస్మయంపడుచు దీనిఁ
బరీక్షింపక పోరాదని తలపోసి భోజనముకాఁగానే
భుక్తాయాసము దీఱఁగొంతసేపు కూర్చుండి యనం
తరమునైజం బగు రాజవేషముదాల్చి మొలనుగట్టిన
పట్టుతాపితా చెఱఁగులు తుంపెసలాడ సరిగగోటు
మొకమానిలువు టంగీజీరాడ జిలుఁగుకండువాయొ
ల్లెవాటు నీటుమీఱ రవలుదాఁపినయుదిరి బొమిడి-
కముశిరమున జెలువారఁ గేలఁగరవాలమలరార సేవ
కుఁడుమార్గప్రదర్శకుఁడై మున్నడినడ తేరరాజమంది
రమునకు నరిగి ద్వారపాలకునితోఁ దనరాక భాను
వర్మకుఁజెప్పి పుత్తెంచెను. భానువర్మయుఁ బణిహారి
వలన సత్యసేనునిరాక విని తగుతెఱఁగున వాని
నెదుర్కొని సమర్యాదంబుగా నభ్యంతరగృహంబు
నకుఁ దోడ్కొనిపోయి యుచితాసనంబునఁ గూ
ర్చుండఁబెట్టి తాను దనగద్దియపయిం గూర్చుండి,
అయ్యా! మీఁదియే దేశము. మీతల్లిదండ్రులనామ
ములేవి. నీపేరెయ్యది. అని యడుగుటయు నతఁడు

రాజేంద్రా! మాదేశమంధ్రము. ఆదేశపురాజైన
విజయసేనుఁడు మాతండ్రి. మాతల్లిపేరు కలావతి.
నన్ను సత్యసేనుఁ డందురు. నేను దేశసంచారము
చేయఁగోరి ప్రచ్ఛన్నవృత్తి నాసేతుశీతాచలం బగు
భూభాగంబునఁ గలదేశంబు లెల్లఁ దిరిగి యచ్చట
చ్చట సుప్రసిద్ధములగు పట్టణములను జూచుచుఁ
బుణ్యతీర్థములను దివ్యక్షేత్రములను సేవించుచు
వచ్చువాఁడను బుణ్యప్రద యయిననర్మదానదిం
దానంబాడి యీ వీడుసొచ్చితి. చొచ్చినచోట రతి
యునుంబోలె సౌందర్యవతి యగు కన్యకయొకతె
మీయింట నున్నదనువార్తవినిదానిఁబెండ్లియాడు
పొంటె మిమ్మునడుగ నిటవచ్చితి. ఇదియ నావృత్తాం
తము. అనిన విని భానువర్మ సత్యసేనున కిట్లనియె.

అయ్యా! మాయింటఁ గన్నెయున్నదన్నమాట
నిజమ. అయినను దానిపెండ్లికి బలవంతం బగునం
తరాయంబు కలుగుటంబట్టి యేమిచెప్పను బాలు
పోకున్నయది. ఏమిచేయుదు. అని కన్నులనీళ్లువిడచి
మిన్నకుండెను. అదిఁగని సత్యసేనుఁడు పక్కున
నవ్వి, నరవరా! పడుచుగలచోటఁ బదుగు రడుగ

వత్తురు. వచ్చినప్పుడౌనుగాదనుట దక్కనేమో విఘ్నముగలదు ఏమిచేయుదునని మీనమేషము లెన్నఁబనియేమి. ఆవిఘ్నమేదో తెలుపుఁడు. ఈడేఱిన కన్నె నింటనుంచుకొని లేనిపోని నిమిత్తములచేత నొకవరుని కియ్య వెనుకముందు చూచుట పాడి కాదు. తెగఁబడి శుభకార్యము నెఱవేర్చుట కీడు గాదు. అనిన విని భానువర్మ నీవు చెప్పునదే ధర్మము. అయినను నాకూఁతు పెండ్లిపేర నింతకుముందర నెందఱో రాజదంపతుల కడుపులు గాల్చితి. అదిచాలక యింకను గట్టిఁడినై యట్టిపనికి నెట్టుచొత్తునని విచారించుచున్నాఁడఁ గాని యింకేమియుఁగాదు. అని తన కూఁతువరించువాని కగుకీడును సవిస్తరముగాఁ దేటపఱిచెను.

అదివిని యాధీరుఁడు భూవరా! యందులకై మీకు విచార మక్కఱలేదు. మాతల్లిదైన కడుపుచల్లఁదనము నాకేవల్లదప్పును రానియ్యఁడు. నాకోరినట్లు మీకూఁతునాకు నొసంగ నంగీకరింపుఁడు. నావుడును భానువర్మ సరే నావలన దోషము లేకుండఁ గలిగిన మాట తెలిపితి. ఇఁక నీయిష్టము. అని వానికి వి[illegible]

చేయించి నాటిరేయి తనకూఁతుఁ బెండ్లాడవచ్చు రాజకుమారులను విడియించు విడిదలయందు శయనింపఁ బంపెను. వాఁడును నిర్విచారుఁడై యాదివ్యభవనము సొచ్చి యందేప్రక్కఁ జూచినను మణిదీపములు వెలుఁగుచుండఁగాఁ బువ్వులుగందము వక్కలాకులు నేలాలవంగాది పరిమళద్రవ్యములు నింపిన పసిఁడిపళ్లెరములు చేతులఁబట్టుకొని నిలుచున్న పరిచారికల నిరువురం గాంచి వారిచ్చుగంధపుష్పతాంబూలాదుల నాదరపూర్వకంబుగాఁ గైకొని యాగృహమధ్యంబున హంసతూలికాతల్పంబు సంఘటించిన తూఁగుమంచమును జూపి యేలినవారిందుఁ బరుండ నవధరింపుదురుగాక యని యాపరిచారికలు తలుపులు మూసికొని వెలుపలఁజన బలుకుదోడు లేక యొంటిమెయి నిందుఁబడి నిద్రింపరాదని నిగమశర్మ చెప్పిన “రాత్రౌ జాగరణం కుర్యాత్” అనునర్థము నందు వినియోగించువాఁడై కత్తి నొఱవెలికిచేతఁబట్టుకొని నలువంకలఁజూపులునిగుడ నిలువఁబడి యుండెను.

అంత నర్ధరాత్రం బగుడును మీఁదనుండి తూఁగు మంచపుగొలుసుల మార్గముననైదు మొగముల

నాఁగుబా మొకటి నాలుకలు క్రోయుచు దిగివచ్చి పానుపుపైఁ బ్రాఁక నారంభించెను. సత్యసేనుఁడా నాఁగుబాముఁ ద్రాకయు నదిపానుపునఁ బ్రాకుజోకయుఁ గన్నులారఁ గనుఁగొని చేతికత్తితోఁ దటాలున దానిఁ దుత్తునియలుగా నఱికి మంచముక్రిందఁ బడవైచి యీముక్కడివిసపుఁబురుగు పెక్కండ్రు రాజకుమారుల యుసుఱులుగొని బంగారువంటి రాచకన్నె కపయశంబుఁ గలిగించెఁగా యనితలపోయుచు వేగుజాముదనుక మేలుకొనియుండి పదంపడి పానుపుపయిం బరుండి నిద్రించెను.

అట భానువర్మ మునుపటివాడుకచొప్పునఁ బ్రొద్దుపొడుపున నేమృతసంస్కారకృత్యములకుఁ దగువారి నియమింపఁబోక యాప్తసేవకు నొకనిఁ బిలిచి సత్యసేనునిస్థితినరసిరమ్మని యనుపఁగా వాఁడు నాతనిపడుకకై చూపిన విడిదియింటికిఁ బోయి తలవాకిటిపంచను గూర్చున్న సత్యసేనునిబంటును జూచి నీవెవరని యడుగఁగా వాఁడు నేనంధ్రదేశాధీశ్వరుని సేవకుఁడను. మాయేలినవాఁడీమందిరమునఁ బరున్నవాఁడు గావున నిందెవ్వరేనిఁ జేరి యాయనకు నిద్రాభంగ

ముగా సందడిచేయుదురని కను పెట్టియున్నాను. అని మందలింపఁగా వానితోఁ దనరాకకుఁ గారణంబు చెప్పెను. అంత నయ్యిరువురు నచ్చటఁ గూర్చుండి యంతకుముందువచ్చి యందు గతించిన రాచకొమారులసుద్దిం దలపోసి ముచ్చటించుచుండిరి.

అట్టియెడ సత్యసేనుఁడు చక్కగా నిదురపట్టక పానుపునఁ బొరలుచుండి పంచలోని సేవకులు మాటలాడుసద్దు గనిపట్టి యెవరక్కడ నని యెచ్చరించుకొనెను. తోడనే తలుపు తెఱచి యయ్యిరువురు నతనియెదుటికిఁబోయి చేతులు జోడించుకొని నిలిచి యేలినవాఁడా కృతార్థుల మయితిమనిరి. అతండు నందులభావముఁ గ్రహించి నాదగు కుశలవృత్తాంతము మీ రాజున కెఱింగింపుమని యావచ్చినభటుని తోఁ జెప్పి పుత్తెంచుటయు వాఁడట్లచేసెను. అప్పుడు భానువర్మమహారాజు మేఘగర్జనము విన్న నెమిలి రాజు నట్లుల్లసిల్లి యేమీ యా రాజపుత్త్రుఁడు ప్రాణములతోఁ బానుపుపై నున్నాఁడా మన భాగ్యముపండె నాయనుచుఁ దటాలున లేచి యావిడిదియింటికి వచ్చి పానుపుపైఁ గూర్చుండి సేవకునితో మాటలా

డుచున్న యాధీరునిం జేరి బిగ్గరఁగౌఁగిలించుకొని
మహానుభావా! నీమహిమ తెలియ నేరక యన్ని మాట
లాడితి. అది యొకతప్పుగాఁ గొనక నన్ను మన్నిం
పుము. మాయింటికి దయసేయఁ జిత్తగింపుము.
మాకన్నియం జెట్టపట్టి మ మ్మొందినయపయశంబు
దొలంప నవధరింపుము. నీమేలిమనికికిఁ గారణంబు
వివరింపుము. అని పరమసంతుష్టహృదయుండై పలు
కుచున్న భానువర్మతో సత్యసేనుఁడు మానవేంద్రా!
తొల్లి యిటవచ్చు రాచకొమరులు చచ్చుకారణం బె
ఱుంగమిం జేసి మీరంత గాసిల్లితిరి. నేను దైవము
మీఁద భారము వేసి దాని నారయ గుట్టు బయట
బడియెను. ఇదె చూడుఁడు. అని మంచముక్రిందఁ
దాను నఱికివైచిన సర్పఖండములఁ జూపి యాపా
ము తూఁగుమంచపు గొలుసులమార్గమున వచ్చుట
యు దానిం దాను మేలుకొనియుండి ఖండించుటయు
నెఱిఁగింపఁగా నారాజు ఔరా! మునివరునిమహిమ
యని తనకూఁతు చిన్ననాఁటివృత్తాంతము దలంచి
యిట్లనియె.

అయ్యా! వినుము నాకొమార్త పదియేండ్లప్రా
యమప్పుడు తనయీడుపడుచులతోఁ గూడి యా

దశకుఁ దగినయాటలఁ బ్రొద్దుపుచ్చుచుండునది యొక
నాఁడు లోపలినగరి మొగసాలలో డాఁగురుమూఁత
లాడుచుండఁగా నచటి కొక్కమునీశ్వరుఁడు వచ్చి
కూర్చుండెను. అప్పుడు మాచిన్నది తన్నుఁ దాఁక
వచ్చు బాలికచేతఁ జిక్కకతప్పించుకొనుటకై తొలఁ
గిపోవుచుఁ బరాకుననాముసీశ్వరునిమీఁదఁ బడెను.
అందుల కాయన కోపించి నిన్నుఁ బెండ్లాడఁదలఁచిన
వరుఁడు తలఁచిననాటి రేయిట నేపాముకఱచి చచ్చుఁ
బొమ్మని శపించెను. ఆశాపవచనము చెవినిబడఁగానే
యది మిక్కిలి దిగులుపడి మునీశ్వరునిపాదములపైఁ
బడి స్వామీ! యాటపరాకున నైన యీ యపరాధ
మును సహించి యనుగ్రహింపుఁడని వేఁడు
కొనఁగా నతఁడు శాంతచిత్తుఁడయి యెవఁడు నిన్నుఁ
బెండ్లాడఁ గోరిననాఁటిరాత్రి జాగారము చేయునో
వాఁడా పామును జంపి నిన్నుఁ బెండ్లాడి నీకు సుఖ
ప్రదుండగును. అట్టివాఁడు లభించునంతకు నీకే
ని నీవారికేని యీశాపానుగ్రహముల ప్రకారంబు
జ్ఞప్తికి రాకయుండు నని పలికి చనియెను. అంతన
య్యాట మాని యాకన్నియ నాయొద్దకువచ్చి తన
సుద్ది నాకువిన్నవించి నేను దగుమాటల నూరార్ప

నూఱడిల్లి చనియెను. అది కారణంబుగా నెందఱెందఱో రాజకుమారులు వచ్చివచ్చి మడియుచున్నను జాగారమువర్తునిమనుగడకు కారణమగునన్న మాట మఱచి యుంటి. పలువురచావునకు నొడిగట్టుకొంటి. నేటికాలమునకు జాగరూకుఁడ వగునీరాకవలన మేలుగాంచితి. నాపుణ్యంబు ఫలించె. నావంశంబు పావనం బయ్యె. నే ధన్యుండ నైతి. నాకొమరిత పతిపత్ని యయ్యె. దాని నొందినయపకీర్తిపాయనయ్యె. అని వానిం బెక్కుభంగుల నభినందించి సమర్యాదంబుగా నంతఃపురంబునకుఁ దోడ్కొనిపోయి సంపంగతైలంబునఁ దలయంటించి పరిమళవస్తుమిశ్రితం బగుసున్నిపిండిచే నలుఁగు వెట్టించి పన్నీట జలకమాడించి పంచభక్ష్యంబులుఁ జతుర్విధాన్నంబులుం బొత్తున నారగింపఁజేసి, 'శుభస్యశీఘ్రమ్' అనుచు నామఱునాఁడె పురోహితామాత్యప్రముఖులతో విచారించి శుభముహూర్తంబు నిర్ణయింపించి యాసుముహూర్తంబునఁ బరిణయంబుగావించి యేదివ్యభవనంబుఁ దొలునాఁడు సత్యసేనునకుఁ బడుకకై కనఁబఱచెనాదివ్యభవనంబున నెగాఁపురమునిచి వారికివలయువస్తువాహనంబులను బరిజనంబులను గనకరత్న

మయంబు లైనయంబరాభరణంబులను నొసంగి కృతార్థుండై సుఖంబుండెను.

ఇట్లు సత్యసేనమహారాజు వైవాహిక మంగళంబుం బ్రాపించి, తానెంచుకొన్న ద్వీపాంతరయాత్రకు నంతరాయంబు పొసంగినను దైవికంబుగా బహుదేశయాత్రాచరణంబును లోకానుమోదనాపూర్వక్రియాచరణంబును నూతనవధూకరగ్రహణంబును నిర్మలయశస్సంగ్రహణంబును బ్రాపింపనయ్యె ననుసంతోషంబున నిర్విచారుండై యప్పురంబునఁ బదియేండ్లుగడపి పదంపడి యొక్కనాఁడేకాంతంబునఁ బ్రాణాంతదశయందును దన్నువదలక కొలిచియున్న ప్రియసేవకుండు తలఁపింపఁ దల్లిదండ్రులను భార్యను దలఁచుకొని స్వదేశమునకుఁ బయనంబు తూఁగింప నిశ్చయించి యయ్యభిప్రాయంబు మామకు నెఱింగించెను.

అంత నతండు తనకొనూర్తను వెంటఁ బనుపువాఁడై సకలవైభవంబులతోడఁ జతురంగబలంబులంగూర్చి పయనంబు సేసెను. అట్లు భార్యయుం

దానును సేనాపరిజనపరివేష్టితుండై సత్యసేనుండు
కరవీరపురంబు నిర్గమించి నిడుదపయనంబులం గొన్ని
వాసరంబులకు విజయవాటికాప్రాంతంబుం జేరి యం
దొక్క మామిడితోపున విడిసి యచట గుడారము
లుపన్నించి నివసించి యథావిధి నిమజ్జనభోజనంబులు
కావించుకొని ప్రొద్దుగ్రుంకునంతకు నచ్చటివృక్ష
వాటికల విహరించి సూర్యాస్తమయం బగుటయుఁ
దాత్కాలోచితాచరణంబులు నిర్వర్తించి భుజించి
పటకుటీరంబున శయనించి నిద్రించి వేగజాముగలుగ
మేలుకాంచి తనరాక తల్లిదండ్రులకు నివేదింప నిజ
ప్రియసేవకుం బంచి పదంపడి కల్యవర్తనంబులు జరపి
యందుండి వెడలెను.

అట విజయసేనమహారాజు సేవకుండు తనకొం
డుకు రాకవినిపింపఁ బరమహర్షవికసితహృదయుండై
యావృత్తాంతంబు పురంబునం జాటంబంచి పురోహి
తామాత్యప్రముఖముఖ్యజనంబుల మంగళవాద్యం
బులతోడం గొడుకు నెదుర్కొనం బుచ్చి గోపు
రద్వారంబునం గ్రముకకదళీస్తంభంబులు నాటించి
కలువడంబులు తోరణంబులు గట్టించి బంగరు కల

శంబు లెత్తించి కొలువుకూటంబును నగరిని మంగ
ళాలంకారంబుల నలరించి పుత్త్రాగమనంబుఁ బ్రతీ
క్షించుచుండెను. తదనంతరంబ సత్యసేనుండు పితృ
ప్రేషితు లగునాప్తజనంబులు పౌరవారంబును బల
సిరా నత్యంతవైభవంబుతో గీతవాద్యనృత్యంబులు
భూసురాశీర్వాదనాదంబులు బోరుకలఁగ నెదు
ర్కోలు సేయ నేయంబు డోలఁ గాడ నిజనగరంబు
సొత్తెంచి రాజమార్గంబున మందగమనంబున నాత్మ
సౌధంబునకుఁ జనునప్పుడు పౌరవధూజనంబు లుభ
యపార్శ్వంబుల మేడలపైఁ జేరి పలుదెఱంగుల
ముచ్చట లాడుచుఁ గనుపండువుగఁ జూడసాగిరి. పు
ణ్యాంగనలు మంగళములు పాడుచు సేసలొలుకఁ
దొడంగిరి. బ్రాహ్మణజనంబులు వేదఘోషంబులతోఁ
బరివేష్టించి నడవం గడంగిరి. ఇట్లు శుభోదర్కం
బుగా నగరిమొగసాలఁ జేరనరిగి యందు సభార్యుం
డయి రథావతరణంబు చేసి యల్లనఁ దల్లిదండ్రు
లుండునిలు సొచ్చి వారియడుగుల కెఱఁగి వారు
పెక్కులు దీవనలిచ్చుచుఁ గ్రుచ్చి కౌఁగిలించి చెక్కిలి
ముద్దుగొని పెద్దకాలం బెడఁబాయుట వలని యుడు
కుదీఱఁ బలుమాఱు లెదనొత్తి మేను నిమిరిమొగ

మెత్తి తేరకొనంజూచి నాయనా యిదె వచ్చెదనని పోయి యిన్నాళ్లదాఁక నెట్టులుంటివి. ఏయేపట్టుల నేయేగతులఁ జరించితివి. అని యడుగ వారికిఁ దన నావయాత్ర యాదిగా సర్వవృత్తాంతంబును సంగ్రహంబుగా నెఱింగించి ప్రియవనిత యగువకుళమాలిక నంద నిలిపి తండ్రియుం దోడరాఁ గొలువుకూటంబున కరిగి యందు నిజదర్శనాకాంక్షం గుమిగూడి యున్న యనుజీవివర్గంబు సాదరావలోకనంబులం గనుంగొని మన్నించి యంతలోన భోజనావసరంబగుటయు సముచితంబుగాఁ గొలువుపీడ్కొని లోపలి యింటి కరిగి మజ్జనభోజనంబులు గావించి యించుకవిశ్రమించి చిరవిరహాభరాలస యగునిజతరుణిం జూచుతలంపున నందులకుఁ గొలంది యగు వేషం బలవరించుకొని కోశగతం బగుచంద్రహాసంబు కేలఁ బూని భార్యానిలయంబునకుఁ జనియెను.

అట నాయిల్లాలును బెనిమిటిరాక విని మనంబున హర్షించి తడవులంబట్టి తలగడుగు లేక తొడవులు జిలుఁగువలువలు దాల్పక తలదువ్వక విడెము నేయక వర్తిలుచుండెం గావునఁ జెలువుని నట్లకనుం

గొనుట మేలుగాదని భావించి యభ్యంజనోద్వర్తనంబులు గావించుకొని జలకంబాడి కురులార్చి తల దువ్వి కొప్పుపెట్టి పువ్వులుదుఱిమి నొసటఁ గస్తురితిలకంబు దీర్చి జరిజిలుఁగుదువ్వలువ దాల్చి జంటిరవిక సవరించి వెలలేనిమేలి తొడవులు తొడిగి వక్కలాకులు పువ్వులు పండ్లు బంగారుపళ్లెరంబుల బచరించి యునిచి నిజతనూజునకునుదగునలంకారంబలవరించి ప్రక్కఁ గూర్చుండఁ బెట్టుకొని ప్రియునిరాకఁ బ్రతీక్షించుచుండెను.

అట్టిసమయంబునఁ బూర్వోక్త ప్రకారంబున సత్యసేనుండు భార్యానిలయంబు సొత్తెంచియేకాసనంబున నున్నదారపుత్త్రులం గని యయ్యంగన పరపురుషసంగతి నున్నదియ కా శంకించి కడుం గినిసి దానిం బుత్త్రసహితంబుగాఁ దెగమొత్తు వాఁడై యొఱనుండి కత్తి దూయఁగా నందుఁ జెరివియున్న ఖండప్రతిక నేలఁబడియెను. దానిఁ గని యిదియేమి యని యెత్తి చదువుకొని యందలి “ప్రథమం కోపముత్సృజేత్” అనువాక్యముంబట్టి యించుక కినుక యణఁచుకొని యోసి ఱంకులాఁడి నావలనిమచ్చిక

వీడి మేలుకోడెకానిం గూడి సుఖింపఁ దలకొంటివో యనవుడు నప్పతివ్రతామణి కనుకని నాసనంబు డిగ్గ నుఱికి యితండు నీసుతుండు గానియన్యుండుగాఁడు మన్నింపఁగదే యనుచుఁ గొడుకుసుందాను నతనియ డుగులం బడియెను.

అప్పు డతం డంతరంగంబునఁ గనికరం బెచ్చఁ దనమారటమూర్తి యగునక్కుమారు నట్టెచూచి యొం డన నొల్లక తానిల్లు వెడలిపోవు నప్పుడాయి ల్లాలు పూర్ణగర్భిణియై యునికియుఁ దనగృహానిర్గ మనకాలం బప్పటికిఁ బదియాఱేం డ్లగుటయుఁ దల పోసి వాఁడు తనకొడుకుగా నిశ్చయించి పుత్రసహి తంబుగాఁ గళత్రంబు నాశ్వాసించి యాలింగనాద్యు చితక్రియలఁ జిత్తశాంతి యొనరించి పిదపఁ దనవగు చిరవిరహంబు సహింపనోపక యాసతి చరించినచ ర్యలెల్లఁ దల్లిదండ్రులవలన నిమ్ముగానెఱింగి యెలమి వహించి ప్రయాణసమయంబున నిగమశర్ముండు చెప్పినపద్యంబు సార్థకంబయ్యె నని యామహాత్మ ముని నాత్మ మెచ్చుకొని యప్పుడ యావిప్రముఖ్యు రావించి పూజించి విబుధవర్యా! నీయనుగ్రహాబలం

బునం జేసి కొండలవంటియాపదలు పరమాణువులుం బోలెఁ దూలిపోవఁ గనరాని యశస్సంపదలఁ గని యథాపూర్వంబుగా నిల్లుసేరంగాంచితి. వేరిమిగని మించితి. అని పలికి యపరమితధనంబులు సమ ర్పించి యనిపి, పిమ్మట నాప్తమిత్రుని ధనగుప్తుని రావించి యతనిని దగుసల్లాపంబుల నుల్లసిల్లంజేసి మిత్రమా! "పోఁగాలము దాపించినవారు దీప నిర్వాణగంధము నరుంధతిని మిత్రవాక్యమును మూర్కొనరు కనరు వినరు" అను పెద్దలమాట నాపట్లఁ జరితార్థం బయ్యె. ఇంక నీవెట్లు చెప్పిన నట్లు వర్తింప నిశ్చయించితి. అని యోడపయ నంబునఁ దాఁబడిన పాటులెల్లఁ దేటపడ నెఱిం గించి యదియాదిగావానిఁ దనకుబుద్ధిసహాయుంగాఁ గైకొని యట్టియెడఁ బ్రధానమంత్రి తన్నుఁ గానరా నతని నుచితరీతి నాదరించి తనప్రవాసకాలంబున రాష్ట్రంబున నొదవిన యాయవ్యయంబులు విశ దంబుగా నడిగి తెలిసికొని రాజముద్రయుఁ గైకొని యథాపూర్వంబుగా రాజ్యభారంబువహియించి తన వెంట నోడ యెక్కివచ్చి సముద్రంబున మునిఁగి చచ్చిన చెలికాండ్రచుట్టంబుల నెల్లఁ దగులాగుల

నూఁబడించి బహువిధసుఖంబులం దేలించి మను చుచు నిగమశర్మయు ధనగుప్తుండు నేమఱక తనుఁ దగుమెలఁకువల మెలఁపఁ దనతోడ నెల్లసుఖదుఃఖములకు నోడఁబడి వర్తించిన సేవకుని సేనాధిపతిం జేసి చతుర్విధరాజవృత్తంబుల నప్రమత్తుండై కళత్రద్వయంబును బుత్రసహితం బాత్మానువర్తనంబు సేయఁ జిరకాలంబు ప్రజాపాలనపరుండై సుఖంబుండెను.

స్వస్తి.

చెన్నపురి: వావిళ్ల. రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్‌వారి
'వావిళ్ల' ప్రెస్సున ముద్రితము—1929.

		ప్రతి
పరమానందశిష్యులకథ ..		
పతివ్రతలచరిత్ర, మంగిపూడి వేంకటశర్మగారిది.		
ప్రహ్లాదచరిత్ర, చిన్నసైజు, పటముతో .		
ప్రాచీనదేశచరిత్ర (Ancient History) .		
బేతాళునికథలు ...		
భారతకథామంజరి, చిలకమర్తి లక్ష్మీనరసింహముగారిది	0	..
భారతరమణీమణులు, ప్రథమభాగము ...	0	12
డిటో ద్వితీయభాగము ...	0	8
భోజునికథలు ...	0	8
భోజకాళిదాసకథలు ...	0	12
మర్యాదరామన్నకథలు ...	0	2
మహాభక్తవిజయము, చిత్రపటములతోసహా ...	4	0
మదనకామరాజుకథ ...	0	14
యజుర్వేద కథాసంగ్రహము ...	0	8
రాజశేఖరచరిత్రము, వీరేశలింగముగారిది ...	1	2
రేచుక్క పగటిచుక్కకథ ...	0	3
విక్రమార్కునికథలు ...	0	8
వివేకానందవిజయము ...	1	12
వీరాంగనలు ...	0	12
వైద్యులకథ ...	0	4
శుకసప్తతికథలు ...	0	6
షేక్స్‌పియర్ నాటకకథలు ...	1	0
సంస్కృత నాటకకథలు, శ్రీ సీతారామశాస్త్రిగారిది	1	4
సావిత్రిచరిత్ర, చిన్నసైజు, పటములతో ...	0	4
సూరతుకాంగ్రెసు ఉపన్యాసములు ...	0	2
హరిశ్చంద్రచరిత్ర, చిన్నసైజు, పటములతో	0	6

		ప్రతి 1-కి రూ.	
శము, వచనము, సులభశైలి	...	0	12
చరిత్రము	...	0	4
జీవితము	...	0	4
ాంధిజీవితము	...	0	4
ాయచరిత్రము	...	0	3
గౌరాంగస్వామి జీవితము	...	0	4
గైక్వారుగారి జీవితము	...	0	2
క్లైవుజీవితము	...	0	8
గోపాలకృష్ణ గోఖ్లేజీవితము	...	0	2
చిత్తరంజనదాస్ జీవితము	...	0	4
తిలక్ మహారాజ చరిత్రము	...	0	4
దాదాభాయి నౌరోజిజీవితము	...	0	2
నెపోలియన్ జీవితము	...	0	4
బుద్ధచరిత్రము	...	0	4
మైరావణచరిత్ర	...	0	1
రామానుజాచార్య జీవితము	...	0	2
రామకృష్ణ పరమహంసజీవితము	...	0	3
రామతీర్థజీవితము	...	0	2
లాలా లజపతిరాయిజీవితము	...	0	2
వివేకానందస్వామి జీవితము	...	0	2
వేమనయోగిజీవితము	...	0	2
శాలివాహనచరిత్రము	...	0	3
శివాజీచరిత్రము	...	0	8

వావిళ్ల, రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్,
292, ఎస్ప్లనేడ్, చెన్నపురి. ఈ

26528

END OF
TITLE